

Верховний
Суд

ТИЖНЕВИЙ ОГЛЯД судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 26.08.2019 по 30.08.2019

ЗМІСТ

1. Кримінальні провадження передані на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду	4
1.1. Ухвала про передачу матеріалів провадження на розгляд об'єднаної палати ККС ВС щодо застосування положень ст. 71 КК у разі, якщо новий злочин вчинено після постановлення попереднього вироку, але до набрання ним законної сили	4
2. Питання застосування положень Загальної частини КК України	7
2.1. Окремі питання призначення покарання	7
2.1.1. Врахування обставин, що пом'якшують покарання	7
2.1.2. Неправильне застосування принципів призначення покарання за сукупністю злочинів	8
2.2. Звільнення від покарання та його відбування	10
2.2.1. Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (п. 1 ч. 1 ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК)	10
2.2.2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)	12
3. Питання застосування положень Особливої частини КК України	19
3.1. Розмежування крадіжки та грабежу. Обчислення строків погашення судимості. Переривання строку погашення судимості (ст. 90 КК)	19
3.2. Кваліфікація дій за ч. 2 ст. 187 КК. Застосування таких кваліфікуючих ознак, як «проникнення у житло» та «насильства, яке є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого»	24
3.3. Перекваліфікація дій з ч. 3 на ч. 1 ст. 368 КК у зв'язку з відсутністю такої кваліфікуючої ознаки, як «повторність»	27
3.4. Кваліфікація дій як замах на вбивство (ч. 3 ст. 15, ч. 1 ст. 115 КК)	30
4. Питання застосування положень кримінального процесуального законодавства	33
4.1. Виправдувальні вироки	33
4.1.1. Недоведеність винуватості особи у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 367, ч. 2 ст. 382 КК. Невмотивованість касаційної скарги прокурора щодо окремих порушень норм КПК	33
4.1.2. Допустимість доказів у випадку виправдання особи за частинами 1, 2 ст. 307, ч. 1 ст. 315 КК	36
4.2. Забезпечення права на захист	38
4.3. Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. Цивільний позов	39
4.4. Залучення понятих під час обшуку. Допустимість доказів при проведенні НСРД. Перекваліфікація злочинних дій з ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК на ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 110 КК.	43

4.5. Судовий розгляд. Склад суду апеляційної інстанції при розгляді питання про поновлення процесуального строку (ч. 4 ст. 31 КПК)	47
4.6. Апеляційне оскарження	48
4.6.1. Процесуальні строки. Поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді. Належне підтвердження отримання ухвали слідчого судді	48
4.6.2. Оскарження ухвали слідчого судді, яка не передбачена КПК	52
4.6.3. Суд апеляційної інстанції не забезпечив засудженому можливості обстояти свою захисну позицію під час апеляційного провадження, що є істотним порушенням КПК	54

1. Кримінальні провадження передані на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду

1.1. Ухвала про передачу кримінального провадження на розгляд об'єднаної палати ККС ВС щодо застосування положень ст. 71 КК у разі, якщо новий злочин вчинено після постановлення попереднього вироку, але до набрання ним законної сили

Ухвала від 27.08.2019

Справа № 766/39/17

Провадження № 51-8867км18

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі прокурор, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить скасувати вирок апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. При цьому зазначає, що суд апеляційної інстанції, встановивши, що злочини, передбачені ч. 2 ст. 186 КК, ОСОБА_1 вчинив після постановлення вироку від 3 серпня 2016 року (зі змінами від 10 жовтня 2016 року), повинен був призначити йому остаточне покарання не за сукупністю злочинів на підставі ч. 4 ст. 70 КК, а за сукупністю вироків за правилами, встановленими ст. 71 КК.

Верховний Суд передав кримінальне провадження на розгляд об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, що оскільки в цьому кримінальному провадженні ОСОБА_1 вчинив злочини 23 вересня та 24 вересня 2016 року, тобто після постановлення попереднього вироку Новокаховського міського суду Херсонської області від 3 серпня 2016 року, то остаточне покарання йому мало бути призначено за правилами, встановленими ст. 71 КК (за сукупністю вироків), а не на підставі ч. 4 ст. 70 КК.

Водночас колегія суддів також вважає, що апеляційний суд, призначивши ОСОБА_1 остаточне покарання за ч. 2 ст. 186 КК на підставі ч. 4 ст. 70 КК, допустив неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність.

Згідно з ч. 1 ст. 71 КК, якщо засуджений після постановлення вироку, але до повного відбуття покарання вчинив новий злочин, суд до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком.

Відповідно ж до ч. 4 ст. 70 КК за правилами, передбаченими в частинах першій - третій цієї статті, призначається покарання, якщо після постановлення вироку в справі буде встановлено, що засуджений винен ще і в іншому злочині, вчиненому ним до постановлення попереднього вироку.

Системний аналіз ч. 4 ст. 70 та ч. 1 ст. 71 КК дозволяє дійти висновку, що початковим моментом періоду, вчинення злочину протягом якого зобов'язує суд призначити покарання за сукупністю вироків, є саме момент постановлення

обвинувального вироку, а не набрання ним законної сили, оскільки у законі про кримінальну відповідальність міститься пряма вказівка саме на цей момент.

Таким чином, закон про кримінальну відповідальність чітко і недвозначно визначає загальний критерій для відмежування випадків призначення остаточного покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків і пов'язує його саме з моментом між діяннями, які вчинені до прийняття у встановленому законом порядку судового рішення про винуватість особи та після прийняття такого рішення. Такий підхід законодавця пояснюється тим, що вчинення особою нового злочину вже після ухвалення обвинувального вироку засвідчує підвищену суспільну небезпеку засудженого.

Водночас від набрання попереднім обвинувальним вироком законної сили залежить і можливість призначення остаточного покарання як за сукупністю злочинів, так і за сукупністю вироків.

З одного боку, лише вирок, який набрав законної сили, набуває властивості загальнообов'язкового і є таким, що підлягає виконанню та врахуванню під час призначення покарання за новим вироком. Адже постановлення обвинувального вироку судом першої інстанції не виключає такої його подальшої зміни чи скасування у порядку перегляду судами апеляційної чи касаційної інстанцій, а також за нововиявленими або виключними обставинами, у результаті яких сам вирок може втратити своє самостійне правове значення у частині висновків про винуватість особи і про необхідність призначення їй покарання (в т. ч. зі звільненням від його відбування з випробуванням).

З іншого боку, вказівка саме на момент постановлення попереднього вироку у законі про кримінальну відповідальність у жодному разі не нівелює теоретичних положень щодо законної сили судових рішень (обвинувальних вироків) з огляду на те, що за сукупністю вироків приєднанню до покарання, призначеного за новим вироком, підлягає лише невідбута частина покарання за попереднім вироком. І це правило, закріплене у ст. 71 КК, вказує на обов'язковість умови щодо набрання попереднім вироком законної сили.

Враховуючи зазначене, вважаємо за доцільне більш детально визначити умови для застосування положень ст. 71 КК у випадку, якщо засуджений вчинив новий злочин після проголошення попереднього вироку судом першої інстанції і до набрання ним законної сили. Такими умовами, на думку колегії суддів, є:

- на час постановлення нового вироку попередній вирок набрав законної сили;
- на час постановлення нового вироку засуджена особа ще не відбула повністю покарання (має невідбуту частину покарання) за попереднім вироком;
- за попереднім вироком особу було засуджено із призначенням покарання або із звільненням від його відбування з випробуванням (статей 75, 79, 104 КК);
- за наслідками апеляційного розгляду попередній вирок не було скасовано із закриттям кримінального провадження чи з призначенням нового розгляду в суді першої інстанції (п. 5 та п. 6 ч. 1 ст. 407 КПК), а також не було скасовано повністю у випадку, зазначеному в п. 3 ч. 1 ст. 407 КПК.

За наявності цих умов остаточне покарання за новим вироком має призначатися із застосуванням положень ст. 71 КК (за сукупністю вироків) також у випадках, коли попередній вирок за наслідками апеляційного розгляду було змінено судом апеляційної інстанції або скасовано частково та ухвалено свій вирок. У такому разі за правилами ст. 71 КК суд першої інстанції до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком (з урахуванням змін, внесених ухвалою апеляційного суду) або за вироком суду апеляційної інстанції.

Однак у практиці Касаційного кримінального суду Верховного Суду існують відмінні від зазначеної правові позиції щодо застосування положень ст. 71 КК у разі, якщо новий злочин вчинено після постановлення попереднього вироку, але до набрання ним законної сили.

Так, у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 18 червня 2019 року (провадження № 51-8405км18) міститься висновок про те, що, якщо новий злочин вчинено після постановлення вироку, але до набрання цим вироком законної сили, правила складання покарань, передбачені статтею 71 КК, не можуть бути застосовані.

Крім того, в постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 29 березня 2018 року (провадження № 51-552км17) фактично зроблено висновок про те, що у випадку вчинення нового злочину після постановлення вироку суду першої інстанції, але до постановлення вироку апеляційного суду, яким вирок місцевого суду був скасований у частині призначеного покарання з ухваленням нового вироку, слід застосовувати вимоги ч. 4 ст. 70 КК.

Мотивуючи такий висновок, колегія суддів зазначила, що системний аналіз норм чинного законодавства свідчить про те, що ст. 70 КК є більш сприятливою порівняно зі ст. 71 КК, оскільки за цією нормою закону суд може визначити остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або шляхом повного чи часткового складання призначених покарань, тоді як за нормами ст. 71 КК суд до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком. Враховуючи наведене, в даному випадку, на думку колегії, мали б застосовуватися вимоги ч. 4 ст. 70 КК.

З огляду на зазначене колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду вважає за необхідне відступити від висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених у раніше ухвалених рішеннях Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 18 червня 2019 року (провадження № 51-8405км18) та у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 29 березня 2018 року (провадження № 51-552км17).

2. Питання застосування положень Загальної частини КК України

2.1. Окремі питання призначення покарання

2.1.1. Врахування обставин, що пом'якшують покарання

Постанова від 28.08.2019

Справа № 344/11252/18

Провадження № 51-3091км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 (ч. 2 ст. 307 КК, ч. 1 ст. 69, позбавлення волі на строк 5 років) просить вирок Івано - Франківського міського суду Івано - Франківської області від 31 січня 2019 року та ухвалу Івано – Франківського апеляційного суду від 11 квітня 2019 року змінити в частині призначення покарання та призначити менш суворе покарання. Засуджений зазначає що судами обох інстанцій не взяті до уваги обставини, що на його думку пом'якшували покарання, зокрема, перебування на його утриманні двох неповнолітніх дітей та сім'ї з п'яти осіб, та неправильно застосовано закон України про кримінальну відповідальність.

Верховний Суд судові рішення залишив без зміни.

Як убачається зі змісту вироку, суд першої інстанції врахував ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного, який негативно ставиться до вчиненого.

До обставин, що пом'якшують покарання, суд відносить повне визнання вини, його щире каяття, активне сприяння розкриттю злочину, той факт що обвинувачений одружений, на його утриманні перебуває одна малолітня дитина – син, 21 листопада 2015 року народження.

Обставиною, що обтяжує обвинуваченому покарання є рецидив злочину.

Врахувавши всі зазначені обставини в їх сукупності, та на підставі ч. 1 ст. 69 КК суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про можливість призначити ОСОБА_1 основне покарання за ч. 2 ст. 307 КК, у виді позбавлення волі, нижче від найнижчої межі встановленої в санкції статті.

Суд апеляційної інстанції, переглянувши кримінальне провадження за апеляційною скаргою засудженого на вирок місцевого суду, перевірів викладені у ній доводи про суворість призначеного покарання, які аналогічні доводам касаційної скарги, визнав їх безпідставними, належним чином мотивувавши своє рішення.

Доводи засудженого з приводу того, що при призначенні покарання, судом першої інстанції не в повній мірі враховано всі обставини, які пом'якшують покарання, та дані про особу винного, є безпідставними, оскільки всі перелічені стороною захисту в апеляційній скарзі обставини, які пом'якшують покарання, були враховані судом першої інстанції при призначенні обвинуваченому покарання.

Судом обґрунтовано взято до уваги дані про особу засудженого, а саме те, що на шлях виправлення він не став та не зробив для себе відповідних

висновків, має постійне місце проживання, на обліку в наркологічному та психоневрологічному кабінетах не перебуває, одружений, має на утриманні не одну, а дві малолітні дитини.

Таким чином, доводи засудженого, що суд першої інстанції не врахував той факт, що він має на утриманні дві малолітні дитини, а не одну, не є самостійною обставиною, яка пом'якшує покарання, та могла вплинути на розмір призначеного покарання.

Покарання, призначене засудженому, за своїм видом та розміром є необхідним та достатнім для його виправлення і попередження нових злочинів, воно відповідає вимогам ст. 65 КК та справедливим щодо досягнення мети покарання, виходячи з вимог ст. 50 КК, а також відповідатиме справедливому балансу між загальними інтересами суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Переконливих доводів, які б спростовували висновки судів першої та апеляційної інстанцій щодо призначеного покарання за матеріалами провадження не встановлено.

Зазначені обставини були предметом перевірки суду апеляційної інстанції та апеляційний суд в ухвалі навів докладні мотиви прийнятого рішення і не встановив істотних порушень вимог кримінального процесуального закону, які би перешкодили суду першої інстанції повно і всебічно розглянути справу. За таких обставин оскаржувані судові рішення є законними і обґрунтованими.

2.1.2. Неправильне застосування принципів призначення покарання за сукупністю злочинів

Постанова від 28.08.2019

Справа № 178/864/18

Провадження № 51-2693км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі прокурор просить вирок Криничанського районного суду Дніпропетровської області від 29 листопада 2018 року та ухвалу Дніпровського апеляційного суду від 18 березня 2019 року змінити у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність. Вважає неправильним призначене місцевим судом покарання засудженому (ч. 2 ст. 185, ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 185 КК) шляхом часткового приєднання невідбутої частини покарання за вироком Вільногірського міського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 року, оскільки зазначене правило призначення покарань може бути застосовано лише при призначенні покарань за сукупністю вироків згідно ч. 1 ст. 71 КК, а не за сукупністю злочинів.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, що суд апеляційної інстанції в порушення вимог ч. 1, ч. 4 ст. 70, ст. 71 КК, п. 21, п. 22 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 року «Про практику призначення судами кримінального покарання», встановивши, що інкриміновані обвинуваченому злочини за ч. 2 ст. 185, ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 185 КК ОСОБА_1 вчинено

25 травня 2018 року, 26 травня 2018 року, 28 травня 2018 року, 29 травня 2018 року, тобто до ухвалення попереднього вироку Вільногірського міського суду від 5 вересня 2018 року, а, отже, обвинуваченому мало бути призначено остаточне покарання лише за правилами, передбаченими ч. 1, ч. 4 ст. 70 КК шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або часткового складання покарань. Суд апеляційної інстанції, на думку прокурора, невмотивовано визнав правильним та залишив без змін призначене місцевим судом покарання ОСОБА_1 шляхом часткового приєднання невідбутої частини покарання за вироком Вільногірського міського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 року, оскільки зазначене правило призначення покарань може бути застосовано лише при призначенні покарань за сукупністю вироків згідно ч. 1 ст. 71 КК, а не за сукупністю злочинів. При цьому апеляційний суд зазначив, що суд першої інстанції при формулюванні висновку про призначення остаточного покарання із застосуванням ч. 4 ст. 70 КК, допустив неточне вживання терміну, зазначаючи про часткове приєднання невідбутої частини покарання за вироком Вільногірського міського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 року, що не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та безумовною підставою для скасування чи зміни судового рішення.

Верховний Суд судові рішення змінив у частині призначення покарання.

Доводи прокурора про неправильне застосування судом першої та апеляційної інстанцій закону України про кримінальну відповідальність при призначенні остаточного покарання, на думку колегії суддів, є такими, що ґрунтуються на вимогах кримінального процесуального закону.

Відповідно до вимог ст. 370 КПК судові рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Законним є рішення, яке ухвалено згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК.

Згідно з вимогами ч. 4 ст. 70 КК за правилами, передбаченими ч. ч. 1-3 ст. 70 КК, призначається покарання, якщо після постановлення попереднього вироку в справі буде встановлено, що засуджений винен ще і в іншому злочині, вчиненому ним до постановлення попереднього вироку.

Вироком Вільногірського міського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 3 ст. 185, ч. 1, ч. 4 ст. 71 КК у виді позбавлення волі на строк 5) років і 1 місяць. Кримінальні правопорушення, за які ОСОБА_1 засуджено вироком, що оскаржується, скоєно ним 25 травня 2018 року, 26 травня 2018 року, 28 травня 2018 року, 29 травня 2018 року, тобто до ухвалення попереднього вироку, тому судом при призначенні остаточного покарання правильно застосовано положення ч. 4 ст. 70 КК.

Згідно із ч. 1, ч. 4 ст. 70 КК суд визначає остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або шляхом повного чи часткового складання призначених покарань.

Суд першої інстанції вірно визначив засудженому остаточну міру покарання та правильно застосував закон України про кримінальну відповідальність, проте,

при формулюванні висновку про призначення остаточного покарання із застосуванням ч. 4 ст. 70 КК зазначив про часткове приєднання невідбутої частини покарання за вироком Вільногірського міського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 року, чим, на думку колегії суддів, допустився помилки при застосуванні вимог ч. 4 ст. 70 КК.

Відповідно до ч. 4 ст. 70 КК, якщо після постановлення вироку в справі буде встановлено, що засуджений винен ще і в іншому злочині, вчиненому ним до постановлення попереднього вироку, суд призначає покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або шляхом повного чи часткового складання призначених покарань.

У той же час ч. 1 ст. 71 КК передбачає, що якщо засуджений після постановлення вироку, але до повного відбуття покарання вчинив новий злочин, суд до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком.

Суд першої інстанції при призначенні остаточного покарання за сукупністю злочинів на підставі ч. 4 ст. 70 КК до призначеного ОСОБА_1 покарання частково приєднав невідбуте покарання за вироком від 5 вересня 2018 року, тобто норму закону, яка підлягає застосуванню зазначив вірно, а фактично застосував принцип призначення покарання за сукупністю вироків, передбачений ст. 71 КК. І хоча суд касаційної інстанції погоджується з остаточно визначеним розміром призначеного покарання та вважає його відповідним вимогам ст. ст. 50, 65 КК, проте допущені порушення під час викладення судового рішення є неприйнятним, а тому вирок місцевого суду та ухвалу апеляційного суду в цій частині необхідно змінити. Відповідно до ч. 4 ст. 70 КК застосувати принцип часткового складання покарань, призначених за останнім вироком та за вироком від 5 вересня 2018 року, і остаточно призначити ОСОБА_1 покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років 2 місяці.

Таке виправлення не змінює судові рішення, не погіршує жодним чином становище засудженого та не виходить за межі вимог касаційної скарги.

У зв'язку з цим колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга прокурора підлягає задоволенню.

2.2. Звільнення від покарання та його відбування

2.2.1. Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (п. 1 ч. 1 ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК)

Постанова від 27.08.2019

Справа № 173/1963/16-к

Провадження № 51-1771км19

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі прокурор ставить вимогу про зміну вироку апеляційного суду через істотні порушення вимог кримінального процесуального закону

та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність. Прокурор просить на підставі п. 1 ч. 1 ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК засудженого звільнити від покарання за ч. 1 ст. 125 КК у зв'язку із закінченням строків давності, а також виключити рішення про призначення ОСОБА_1 покарання на підставі ч. 1 ст. 70 КК за сукупністю злочинів. Просить вважати ОСОБА_1 засудженим за ч. 2 ст. 125 КК до покарання у виді громадських робіт строком на 200 годин.

Свої вимоги прокурор обґрунтовує тим, що під час апеляційного розгляду було встановлено закінчення строку давності за ч. 1 ст. 125 КК, який є злочином невеликої тяжкості. Проте, цю обставину апеляційний суд залишив поза увагою та в порушення вимог ст. 49 КК, п. 1 ч. 2 ст. 284, ст. 417 КПК не скасував вирок суду першої інстанції та не закрив кримінальне провадження, а також не застосував ст. 49 та ч. 5 ст. 74 КК, у відсутність клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності не звільнив засудженого від призначеного покарання.

Разом з цим, прокурор звертає увагу на вимоги ч. 6 ст. 368 КПК, відповідно до якої не враховано постанови Верховного Суду від 26 лютого 2019 року (№ 309/1201/15-к) та від 12 вересня 2018 року (№ 206/5073/15-к).

Верховний Суд вирок апеляційного суду змінив. На підставі п. 1 ч. 1 ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК звільнив ОСОБА_1 від покарання, призначеного за ч. 1 ст. 125 КК, у зв'язку із закінченням строків давності. Виключив рішення про застосування ст. 70 КК при призначенні покарання ОСОБА_1. Ухвалив вважати ОСОБА_1 засудженим за ч. 2 ст. 125 КК до покарання у виді громадських робіт на строк 200 годин. У решті вирок апеляційного суду залишити без зміни.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 49 КК особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вирок законної сили минуло 2 роки - у разі вчинення злочину невеликої тяжкості, за який передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі.

Відповідно до статті 417 КПК, суд апеляційної інстанції, встановивши обставини, передбачені статтею 284 цього Кодексу, скасовує обвинувальний вирок чи ухвалу і закриває кримінальне провадження.

Згідно з п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК кримінальне провадження закривається судом у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності.

Наведені норми закону вказують на те, що звільнення особи від кримінальної відповідальності на підставі закінчення строків давності є обов'язковим. Суд, установивши наявність усіх передбачених законом обставин, зобов'язаний звільнити особу від кримінальної відповідальності за цією підставою, незалежно від того, на якій стадії перебуває кримінальне провадження - досудове розслідування, підготовче судове засідання, судовий розгляд справи судом першої інстанції, на стадії провадження в суді апеляційної інстанції, але до набрання вирок суду законної сили.

Якщо ж обвинувачений, щодо якого передбачене звільнення від кримінальної відповідальності, заперечує проти цього, судове провадження проводиться в повному обсязі в загальному порядку. У цьому разі, якщо обвинувачений визнається винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, суд ухвалює

обвинувальний вирок, призначає покарання та на підставі ч. 5 ст. 74, ст. 49 КК може звільнити засудженого саме від покарання, а не від кримінальної відповідальності.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_1 вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 125 КК, 07 липня 2016 року

Вказаний злочин, у відповідності до вимог статті 12 КК, є злочином невеликої тяжкості, який карається штрафом до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до 200 годин, або виправними роботами на строк до 1 року.

На час апеляційного розгляду кримінального провадження, а саме 27 лютого 2019 року, закінчилися встановлені ст. 49 КК строки притягнення ОСОБА_1 до кримінальної відповідальності.

Під час розгляду справи в судах першої та апеляційної інстанцій засуджений вину визнавав.

З огляду на те, що ні сторона захисту, ні сторона обвинувачення в даному кримінальному провадженні не заявляли клопотань про звільнення ОСОБА_1 від кримінальної відповідальності, колегія суддів вважає, що апеляційний суд не мав процесуального приводу для вирішення цього питання.

Відсутність відповідних клопотань сторін цього кримінального провадження позбавляла апеляційний суд можливості звільнити ОСОБА_1 від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 125 КК на підставі ст. 49 КК.

У даному випадку апеляційний суд повинен був звільнити ОСОБА_1 не від кримінальної відповідальності, а від призначеного покарання за правилами ч. 5 ст. 74 КК.

Отже, колегія суддів погоджується з доводами касаційної скарги прокурора про те, що апеляційний суд допустив істотні порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність.

2.2.2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)

Постанова від 28.08.2019

Справа № 235/7297/16-к

Провадження № 51-3957км18

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 (ч. 1 ст. 263 КК), посилаючись на суворість призначеного йому покарання та невідповідність вироку суду нормам матеріального і процесуального права, просить скасувати вирок апеляційного суду від 04 квітня 2019 року та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що апеляційним судом не враховано того, що вироком суду йому було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки, а тому відповідно до ст. 12 КК вчинений ним злочин є злочином середньої тяжкості; набой без застосування нарізної вогнепальної зброї не становлять суспільної небезпеки,

а тому вчинений ним злочин не є суспільно небезпечним. Наголошує на відсутності у нього негативних характеристик та наявності обставин, які пом'якшують покарання - щире каяття та відсутність у нього будь-яких судимостей.

Верховний Суд вирок апеляційного суду залишив без зміни.

Заслухавши доповідь судді, пояснення прокурора, перевіrivши матеріали кримінального провадження та доводи, викладені в касаційній скарзі, колегія судів дійшла висновку, що касаційна скарга задоволенню не підлягає з таких підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 50 КК покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Як передбачено ст. 65 КК, суд призначає покарання, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують і обтяжують покарання. Особі, яка вчинила злочин, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів.

Вказані вимоги закону під час призначення покарання ОСОБА_1 апеляційним судом дотримано.

Суд апеляційної інстанції, ретельно перевіrivши доводи сторони обвинувачення, дійшов умотивованого висновку про невідповідність призначеного судом першої інстанції покарання ОСОБА_1 тяжкості скоєного злочину, особі засудженого та про неможливість досягти мети покарання без ізоляції його від суспільства, визнав рішення місцевого суду про застосування ст. 75 КК неправильним, а призначене ОСОБА_1 покарання - невиправдано м'яким.

Згідно з вимогами ст. 75 КК для звільнення особи від відбування покарання з випробуванням необхідно враховувати не тільки дані про особу засудженого, а й обставини, що пом'якшують покарання і свідчать про можливість його виправлення без відбування покарання, ступінь тяжкості вчиненого злочину, виходячи з особливостей та обставин його вчинення.

Апеляційним судом належним чином враховано, що ОСОБА_1 вчинив умисний злочин проти громадської безпеки, який відповідно до ст. 12 КК є тяжким злочином.

Твердження засудженого про не законність такого висновку суду через те, що вирок суду першої інстанції йому призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки, і тому вчинений ним злочин є злочином середньої тяжкості, є безпідставними та суперечать вимогам ст. 12 КК, оскільки класифікатором ступеня тяжкості злочинів є вид і розмір покарання, передбаченого в статтях Особливої частини КК, а не розмір призначеного особі покарання у конкретному кримінальному провадженні.

Ухвалюючи вирок, апеляційний суд, крім ступеня тяжкості вчиненого злочину, форми вини, урахував конкретні обставини справи, характер (зміст) протиправних дій засудженого, який вчинив злочин проти громадської безпеки, що становить підвищену суспільну небезпеку для суспільства, конкретні обставини справи, а саме кількість вилучених боєприпасів, з якими засуджений здійснив незаконне

поводження, дані про особу винного, який не працює, за місцем проживання характеризується посередньо, вчинив кримінальне правопорушення з метою особистого збагачення шляхом подальшого збуту боєприпасів невідомим особам.

Обставин, що свідчать про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, судами не встановлено.

Посилання засудженого на недоведеність суспільної небезпечності скоєного ним злочину через те, що набої без застосування нарізної вогнепальної зброї ніякої суспільної небезпеки не становлять, є непереконливими, оскільки склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 263 КК, належить до формальних, а тому суспільна небезпечність незаконного поводження з бойовими припасами та вибуховими речовинами полягає у створенні сприятливих умов для вчинення злочинів із застосуванням зазначених предметів, порушенні стану загальної захищеності суспільства від загроз життю, здоров'ю, власності, породженні у суспільній свідомості відчуття незахищеності від злочинних посягань, наявності небезпеки.

Більш того, ОСОБА_1 вчинив умисний тяжкий злочин у сфері незаконного обігу бойових припасів з метою подальшого їх збуту.

З огляду на ці обставини у сукупності колегія суддів погоджується з висновком апеляційного суду про те, що застосування до засудженого інституту умовного звільнення суперечить загальним засадам призначення покарання і не забезпечить досягнення його мети.

Доводи, викладені у касаційній скарзі засудженого, про те, що апеляційним судом не враховано його щирого каяття, є безпідставними та спростовуються оскарженим вироком, у якому зазначено про визнання судом цієї обставини такою, що пом'якшує покарання.

Відсутність у ОСОБА_1 будь-яких судимостей та негативних характеристик була врахована апеляційним судом під час призначення йому покарання.

За наявності цих обставин засудженому призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки, тобто в мінімальних межах санкції ч. 1 ст. 263 КК.

Таке рішення, на думку колегії суддів, належним чином вмотивовано, є справедливим, а покарання, призначене ОСОБА_1 – необхідним і достатнім для його виправлення та запобігання вчиненню нових злочинів як засудженим, так і іншими особами.

Постанова від 28.08.2019

Справа № 303/1168/18

Провадження № 51-3011км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі захисник, не оспорюючи доведеність винуватості ОСОБА_1 (ч. 3 ст. 185 КК) у вчиненні злочину та правильності кваліфікації його дій, зазначає, що суди першої та апеляційної інстанцій дійшли до помилкового висновку про неможливість звільнення ОСОБА_1 від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК. Посилається на те, що суди не врахували обставини, які

пом'якшують його покарання, та відсутність обставин, що його обтяжують. Також захисник вказує, що суд апеляційної інстанції у мотивувальній частині ухвали вказав про те, що ОСОБА_1 раніше неодноразово вчиняв злочини проти власності, хоча він у силу ст. 89 КК раніше не судимий, що на думку сторони захисту, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Окрім того, стверджує, що апеляційний суд усупереч вимогам ст. 419 КПК ретельно не перевіряв доводи його апеляційної скарги та не надав їм оцінки щодо можливості звільнення ОСОБА_1 від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК й безпідставно вирок залишив без зміни. Вважає, що ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам ст. ст. 370, 419 КПК.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду змінив, виключивши з мотивувальної частини посилання на неодноразове вчинення злочинів проти власності.

Що стосується доводів касаційної скарги про невідповідність призначеного покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого через суворість, то вони не ґрунтуються на вимогах закону.

Так, визначені у ст. 65 КК загальні засади призначення покарання є гарантією обрання винній особі необхідного і доцільного заходу примусу, яке б ґрунтувалося на засадах законності, гуманізму, індивідуалізації та сприяло досягненню справедливого балансу між правами і свободами особи та захистом інтересів держави і суспільства.

Відповідно до вказаних засад особі, яка вчинила злочин, повинно бути призначено покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів. Виходячи з принципу співмірності, цей захід примусу за своїм видом і розміром має бути адекватним (відповідним) характеру вчинених дій, їх небезпечності та даним про особу винного. При виборі покарання мають значення і повинні братися до уваги обставини, які його пом'якшують і обтяжують.

На думку колегії суддів, вирішення судом питання про призначення ОСОБА_1 покарання ґрунтується на наведених вимогах закону.

Так, при призначенні покарання ОСОБА_1 відповідно до вимог ст. 65 КК враховано ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, яке згідно зі ст. 12 КК віднесено до категорії тяжких, дані про його особу, який негативно характеризувався за місцем проживання, а також пом'якшуючі покарання обставини, на які є посилання в касаційній скарзі захисника та відсутність обставин, що обтяжують покарання.

Отже, призначене судом ОСОБА_1 покарання за ч. 3 ст. 185 КК у виді позбавлення волі на строк 3 роки, тобто у мінімальному розмірі в межах санкції цього відповідної частини статті КК є справедливим, необхідним і достатнім для виправлення засудженого та попередження нових злочинів. Підстав для його пом'якшення та зміни судових рішень, як про це йдеться в касаційній скарзі захисника, не знайдено.

Суд апеляційної інстанції ретельно перевіряв доводи захисника, які аналогічні тим, що наведені у касаційній скарзі. Судом апеляційної інстанції наведені переконливі мотиви про відсутність підстав для пом'якшення засудженому

покарання. Свої висновки з цього питання суд апеляційної інстанції належним чином умотивував.

Разом із тим, доводи касаційної скарги захисника про те, що апеляційний суд в ухвалі безпідставно послався на його попередні судимості, є обґрунтованими.

Судимість є правовим станом особи, який виникає у зв'язку з її засудженням і за зазначених у законі умов тягне настання для неї певних обмежень. Судимість має строковий характер. Закон визначає, коли вона виникає (з дня набрання законної сили обвинувальним вироком), та встановлює підстави її припинення. Такими підставами є погашення судимості та її зняття.

Припинення судимості анулює кримінально-правові наслідки попереднього засудження та призначення покарання. Тому посилання на факти попереднього засудження особи, судимість за якими припинена, при вирішенні питання щодо недоцільності застосування до особи положень ст. 75 КК, є неприпустимим, й таке посилання має бути виключене зі змісту ухвали апеляційного суду.

Разом з тим, це в цілому не впливає на обґрунтованість позиції місцевого та апеляційного судів щодо недоцільності застосування до ОСОБА_1 положень ст. 75 КК.

Постанова від 28.08.2019

Справа № 320/458/13-к

Провадження № 51-2956км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі потерпілий ОСОБА_1, просить судові рішення скасувати та призначити новий розгляд у суді першої інстанції. Вважає, що засудженого ОСОБА_2 (ч. 1 ст. 121 КК) безпідставно звільнено від відбування покарання з випробуванням та визнано обставини, які характеризують особу засудженого, як такі, що пом'якшують покарання, а також судом не надано належної оцінки вчиненню засудженим кримінального правопорушення у стані алкогольного сп'яніння. Крім того, звертає увагу на залишення поза увагою думки потерпілого щодо призначення покарання, невизнання засудженим вини, часткове відшкодування шкоди. Зазначає, що апеляційний суд, переглядаючи справу за його апеляційною скаргою, всупереч вимогам ст. 419 КПК, не перевірів належним чином викладених у ній доводів та прийняв безпідставне рішення про залишення вироку місцевого суду без змін.

Прокурор у касаційній скарзі виклав вимогу до суду касаційної інстанції про скасування судових рішень відносно засудженого ОСОБА_2 та призначення нового розгляду у суді першої інстанції. Вимогу мотивував неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність, а саме положень ст. 75 КК, що також призвело до невідповідності призначеного засудженому покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого внаслідок м'якості. Вважає, що апеляційним судом не дотримано положень ст. 419 КПК, оскільки ухвала суду не містить підстав, з яких скаргу прокурора визнано необґрунтованою.

Верховний Суд судові рішення скасував і призначив новий розгляд у суді першої інстанції.

Доводи потерпілого та прокурора щодо м'якості призначеного ОСОБА_2 покарання у зв'язку з безпідставним, на їх думку, звільненням засудженого на підставі ст. 75 КК від відбування покарання з випробуванням, є обґрунтованими.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КК покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Загальні засади призначення покарання, визначені ст. 65 КК, наділяють суд правом вибору однієї із форм реалізації кримінальної відповідальності - призначити покарання або звільнити від покарання чи від його відбування, завданням якої є виправлення та попередження нових злочинів. Ця функція за своєю правовою природою є дискреційною, оскільки потребує врахування та оцінки конкретних обставин справи, ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного, обставин, що впливають на покарання. Реалізація цієї функції становить правозастосовну інтелектуально-вольову діяльність суду, в рамках якої і приймається рішення про можливість застосування чи незастосування ст. 75 КК, за змістом якої рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням суд може прийняти лише у випадку, якщо призначено покарання певного виду і розміру, враховано тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, і всі ці дані у сукупності спонукають до висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання.

Дискреційні повноваження суду визнаються і Європейським судом з прав людини (зокрема справа «Довженко проти України»), який у своїх рішеннях зазначає лише про необхідність визначення законності, обсягу, способів і меж застосування свободи оцінювання представниками судових органів, виходячи із відповідності таких повноважень суду принципу верховенства права. Це забезпечується, зокрема, відповідним обґрунтуванням обраного рішення в процесуальному документі суду тощо.

Згідно з положеннями ст. 75 КК, якщо суд, крім випадків засудження за корупційний злочин, при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше п'яти років, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, він може прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Так, ОСОБА_2 визнано винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК, який згідно зі ст. 12 КК є тяжким злочином.

Призначаючи покарання, суд врахував, що ОСОБА_2 вперше притягується до кримінальної відповідальності, за місцем проживання характеризується позитивно, на обліку у лікаря нарколога та психіатра не перебуває, частково відшкодував шкоду потерпілому, визнавши вказані обставини такими, які пом'якшують покарання. Крім того, суд вказав на те, що з моменту вчинення

кримінального правопорушення минуло 6 років, протягом яких засуджений не притягувався до кримінальної відповідальності, а також врахував доповідь органу пробації щодо застосування стосовно нього заходів мінімального впливу та контролю.

Разом з тим, суд звільнив ОСОБА_2 від відбування покарання з випробуванням, але свого рішення належним чином не обґрунтував і не навів переконливих мотивів, з яких він дійшов висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання у виді позбавлення волі, з урахуванням перебування ОСОБА_2 в стані алкогольного сп'яніння під час вчинення кримінального правопорушення, тяжкості наслідків, що настали внаслідок злочину.

Крім того, як слідує із вироку суду, засуджений свою вину у повному обсязі не визнав, шкоду потерпілому, з урахуванням тривалості часу після вчинення кримінального правопорушення, відшкодував лише частково у сумі 10 000 грн.

Водночас, колегія суддів вважає, що суд першої інстанції безпідставно відніс у сукупності до обставин, які пом'якшують покарання, - притягнення ОСОБА_2 вперше до кримінальної відповідальності, його позитивну характеристику за місцем проживання, не перебування на обліку у лікаря нарколога та психіатра, оскільки вони належать до даних про особу засудженого.

Не враховано належним чином і думку потерпілого ОСОБА_1 під час розгляду кримінального провадження, який наполягав на призначенні найсуворішого покарання, так як протягом всього часу з моменту вчинення кримінального правопорушення засуджений не відшкодував у повному обсязі заподіяну шкоду, а спричинені тілесні ушкодження позбавили його можливості утримувати сім'ю та вести нормальний спосіб життя.

Таким чином, з урахуванням вказаних обставин, на думку колегії суддів, застосування щодо ОСОБА_2 положень ст. 75 КК є неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність, оскільки не сприяє меті покарання - виправлення засудженого і попередження вчинення нових злочинів, а тому є не виправдано м'яким заходом примусу.

Переглядаючи вирок за апеляціями потерпілого та прокурора в частині призначеного покарання, апеляційний суд, усупереч вимогам ст. 419 КПК, доводів апеляційних скарг потерпілого та прокурора належним чином не перевірів та безпідставно залишив вирок місцевого суду без змін.

Таким чином, рішення судів першої та апеляційної інстанцій підлягають скасуванню з призначенням нового розгляду у суді першої інстанції, під час якого необхідно врахувати наведене, повно та всебічно розглянути кримінальне провадження щодо ОСОБА_2, в тому числі ретельній перевірці підлягають фактичні обставини інкримінованого кримінального правопорушення, а також доводи потерпілого ОСОБА_1 в частині вирішення його цивільного позову, та постановити законне, обґрунтоване і умотивоване судове рішення.

При цьому, за умови підтвердження обсягу обвинувачення та встановлених даних про особу засудженого, звільнення ОСОБА_2 від відбування покарання

з випробуванням слід вважати неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність, а саме - ст. 75 КК.

3. Питання застосування положень Особливої частини КК України

3.1. Розмежування крадіжки та грабежу. Обчислення строків погашення судимості. Переривання строку погашення судимості (ст. 90 КК)

Постанова від 27.08.2019

Справа № 520/16742/16-к

Провадження № 51-9589км18

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі захисник, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність і невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого внаслідок суворості, просить скасувати судові рішення щодо ОСОБА_1 (за ч. 2 ст. 186 КК) і призначити новий розгляд у суді першої інстанції. Вважає, що ОСОБА_1 таємно викрав чуже майно, а тому його дії мали б бути кваліфіковані за ч. 1 ст. 185 КК. На думку захисника, у діях ОСОБА_1 відсутня така кваліфікуюча ознака, як «повторність», оскільки на момент вчинення ним злочину судимість за попередніми вироками вже мала бути погашена. Вказує, що суди не врахували думки потерпілої, яка просила призначити ОСОБА_1 покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково та змінив оскаржувані судові рішення. Перекваліфікував дії ОСОБА_1 з ч. 2 на ч. 1 ст. 186 КК і призначити йому покарання у виді позбавлення волі на строк три роки.

Щодо кваліфікації дій ОСОБА_1 як відкритого викрадення чужого майна.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, суд першої інстанції дослідив зібрані у ньому докази в їх сукупності за критеріями, визначеними ч. 1 ст. 94 КПК, перевірів доводи сторони обвинувачення та захисту, забезпечивши сторонам кримінального провадження передбачені КПК умови для реалізації їхніх процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків, та дійшов правильного висновку про доведеність винуватості ОСОБА_1 у відкритому викраденні чужого майна.

У суді ОСОБА_1, визнаючи вину частково, підтвердив, що в грудні 2016 року шляхом демонтажу зняв ліхтар зі стіни будинку. Поклавши ліхтар у пакет, він попрямував до виходу з території інтернату, а коли проходив повз прохідну, до нього звернувся дільничний. Після цього він пішов далі, сів у трамвай, а коли їхав, то побачив поліцейських. Вийшов на зупинці й добровільно віддав викрадене.

Ці показання ОСОБА_1, в яких він стверджував, що викрав світлодіодний прожектор таємно, тобто вчинив крадіжку чужого майна, суд повно та всебічно перевірів, обґрунтовано визнав їх безпідставними, оскільки вони спростовуються

показаннями свідка ОСОБА_3, документальними доказами у кримінальному провадженні, безпосередньо дослідженими в судовому засіданні.

Так, свідок ОСОБА_3 показав, що 7 грудня 2016 року йшов по провулку Монастирському і побачив чоловіка, який, озирнувшись навсібіч, зірвав ліхтар. Він підбіг до хвіртки, щоб подивитися, куди пішов цей чоловік. Останній вийшов з-за рогу будинку, тримаючи в руках пакет, у якому було видно ліхтар. У цей момент ОСОБА_3 зробив чоловікові зауваження, але той пустився навтьоки. Викликав патрульних поліцейських, і цього чоловіка було затримано на зупинці трамвая, останній віддав їм викрадений ліхтар.

Також на підтвердження винуватості ОСОБА_1 у вчиненні вказаного злочину суд послався у вирок на показання потерпілої ОСОБА_2, дані протоколу огляду місця події, звіту про незалежну оцінку викраденого майна, яким встановлено вартість світлодіодного прожектора, інші досліджені докази.

Доводи захисника у касаційній скарзі про те, що ОСОБА_1 таємно викрав чуже майно, у зв'язку з чим його дії необхідно кваліфікувати за ч. 1 ст.185 КК, є безпідставними.

Крадіжка визнається закінченим злочином з моменту протиправного вилучення майна, коли винна особа отримала реальну можливість розпорядитися чи користуватися ним (заховати, передати іншим особам, вжити за призначенням тощо). Визначення того, чи мала особа можливість розпорядитися чи користуватися викраденим майном, вирішується у кожному конкретному випадку з урахуванням характеру майна, місця, з якого воно було вилучено, та інших обставин, які дають змогу констатувати факт розпорядження, користування майном на власний розсуд.

Дії, розпочаті як таємне викрадення чужого майна, але виявлені потерпілим чи іншими особами і, незважаючи на це, продовжені винною особою з метою заволодіння майном або його утримання, належить кваліфікувати як грабіж.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_1, реалізуючи свій умисел на таємне викрадення чужого майна, зняв із фронтона будинку світлодіодний прожектор, з яким попрямував до виходу з території інтернату. Однак на прохідній його було викрито офіцером поліції ОСОБА_3, котрий зробив йому зауваження саме у зв'язку з викраденням ліхтаря. Будучи виявленим та не маючи об'єктивної можливості розпорядитися чи користуватися викраденим майном, з метою доведення свого корисливого мотиву до кінця ОСОБА_1 втік, сівши до трамвая, проте на зупинці його було затримано з викраденим майном.

За таких обставин дії ОСОБА_1, які той розпочав як таємне викрадення чужого майна, але продовжувані ним з моменту виявлення його свідком ОСОБА_3, належить кваліфікувати як грабіж.

А тому суд дійшов правильного висновку про винуватість ОСОБА_1 саме у відкритому викраденні чужого майна (грабежі).

Щодо наявності у діях ОСОБА_1 повторності як кваліфікуючої ознаки за ч. 2 ст. 186 КК

Водночас доводи захисника про відсутність у діях його підзахисного повторності вчинення злочину колегія суддів визнає слушними.

Суд кваліфікував дії ОСОБА_1 за ч. 2 ст. 186 КК як грабiж, вчинений повторно, пославшись на наявність у нього судимості за попередніми вироками.

Перевіряючи вирок місцевого суду за апеляційною скаргою захисника, який вважав, що на момент вчинення ОСОБА_1 злочину судимість погашено, апеляційний суд визнав ці доводи необґрунтованими, при цьому навів в ухвалі розрахунок обчислення строків погашення судимості за кожний попередній злочин обвинуваченого.

Так, ОСОБА_1 був раніше судимий вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року за ч. 1 ст. 185 КК до одного року позбавлення волі та звільнений 13 жовтня 2010 року за відбуттям строку покарання.

Строк погашення судимості за цей злочин, виходячи відповідно до п. 7 ст. 89 КК з тяжкості злочину та виду покарання, становить три роки з дня відбуття покарання, тобто судимість могла бути погашена 13 жовтня 2013 року.

Оскільки ОСОБА_1 вчинив новий злочин 16 лютого 2011 року, за який його засуджено вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17 травня 2012 року за ч. 3 ст. 185 КК до трьох років позбавлення волі та звільнено на підставі ст. 75 КК від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком тривалістю два роки, строк погашення судимості було перервано.

Указавши на положення ч. 5 ст. 90 КК, апеляційний суд дійшов висновку, що новий перебіг строку судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року почався з дня закінчення випробувального терміну за вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17 травня 2012 року, яким мало б бути 17 травня 2014 року.

Таким чином, як зазначено апеляційним судом, враховуючи положення п. 7 ст. 89 КК, строк погашення судимості ОСОБА_1 мав закінчитися 17 травня 2017 року, проте новий злочин останній вчинив у цьому кримінальному провадженні 7 грудня 2016 року, тобто до закінчення перебігу трирічного строку погашення судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року.

Однак, даючи аналіз обчисленню строку погашення судимості, апеляційний суд залишив поза увагою таке.

Як правильно встановив апеляційний суд, перебіг строку погашення судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року було перервано вчиненням ОСОБА_1 нового злочину, за який його засуджено вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17 травня 2012 року.

Однак указаним вироком місцевого суду від 17 травня 2012 року ОСОБА_1 звільнено від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК.

Згідно з ч. 5 ст. 90 КК, якщо особа, що відбула покарання, до закінчення строку погашення судимості знову вчинить злочин, перебіг строку погашення судимості переривається і обчислюється заново. У цих випадках строки

погашення судимості обчислюються окремо за кожний злочин після фактичного відбуття покарання (основного та додаткового) за останній злочин.

При цьому вказана норма закону про кримінальну відповідальність не ставить вирішення питання про переривання перебігу строку погашення судимості у залежність від того, чи особу засуджено із призначенням покарання або із звільненням від відбування покарання з випробуванням.

Тому, якщо особа, що відбула покарання за попередній злочин, до закінчення строку погашення судимості знову вчинить злочин, за який її засуджено із звільненням від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК, то строк погашення судимості за попередній злочин переривається та повинен обчислюватися заново.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 88 КК особа визнається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості.

З огляду на положення ч. 3 ст. 75, ч. 1 ст. 78, ч. 1 ст. 88 та п. 1 ст. 89 КК особа, засуджена зі звільненням від відбування покарання з випробуванням відповідно до ст. 75 КК без призначення додаткового покарання, якщо суд не направить її для відбування призначеного покарання згідно з ч. 2 ст. 78 КК, вважається такою, що має судимість, лише з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до закінчення зазначеного у цьому вирокі іспитового строку.

При цьому початок обчислення іспитового строку припадає на день проголошення вироку суду (ч. 1 ст. 165 КВК) і не збігається з початковим моментом, коли особа визнається такою, що має судимість, - днем набрання законної сили обвинувальним вироком (ч. 1 ст. 88 КК).

Враховуючи положення ч. 5 ст. 90 КК про наслідки переривання перебігу строку погашення судимості за попередній злочин та обчислення строків погашення судимості окремо за кожний злочин (правило про самостійний перебіг строків погашення судимості), початок перебігу перерваного строку погашення судимості за попередній злочин повинен збігатися із початком перебігу строку судимості за останній злочин.

Отже, саме з цього моменту одночасно спливатимуть два строки погашення судимості - за попередній (попередні) і за наступний (останній) злочини, і особа вважається судимою за всі ці злочини. Ці строки спливають паралельно, тобто не складаються і не поглинаються один одним, та закінчуються самостійно (кожний у свій час), залежно від їх тривалості.

Таким чином, у випадку засудження за останній злочин із звільненням від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК строк погашення судимості за попередній злочин має обчислюватися з дня набрання законної сили обвинувальним вироком за останній злочин, якщо протягом іспитового строку засуджений не вчинить нового злочину та якщо протягом зазначеного строку рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням не буде скасоване на інших підставах, передбачених законом, або суд не направить засудженого для відбування призначеного покарання відповідно до ч. 2 ст. 78 КК.

Окрім того, колегія суддів ураховує й те, що відомостей про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням та про направлення засудженого для відбування призначеного покарання або про вчинення ОСОБА_1 нового злочину протягом іспитового строку з призначенням йому покарання за правилами, передбаченими в статтях 71, 72 КК, матеріали кримінального провадження не містять.

Тому строки погашення судимості за вироками від 11 листопада 2009 року та від 17 травня 2012 року щодо ОСОБА_1 мають спливати одночасно (паралельно), тобто не складатися і не поглинатися один одним, а перебіг цих строків мав розпочатися з дня набрання законної сили вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17 травня 2012 року, а саме з 2 червня 2012 року.

У зв'язку з цим перебіг строку погашення судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року слід вважати таким, що розпочався 2 червня 2012 року і закінчився 1 червня 2015 року. Починаючи ж із 2 червня 2015 року судимість за цим вироком вважається погашеною, а ОСОБА_1 таким, що не має судимості в силу ст. 89 КК.

Водночас суд апеляційної інстанції, дійшовши висновку, що новий перебіг строку судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року розпочався з дня закінчення випробувального терміну за вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17 травня 2012 року, яким мало б бути 17 травня 2014 року, фактично відступив від закріпленого у законодавстві правила про самостійний перебіг строків погашення судимості (ч. 5 ст. 90 КК).

Зокрема, замість одночасного (паралельного) обчислення строків погашення кожної судимості апеляційний суд послідовно склав ці строки, чим штучно збільшив строк погашення судимості за вироком Малиновського районного суду м. Одеси від 11 листопада 2009 року та порушив право засудженої особи своєчасно визнаватися такою, що не має судимості за вчинене кримінальне правопорушення.

Виходячи з наведеного, висновок апеляційного суду про наявність у діях ОСОБА_1 кваліфікуючої ознаки - вчинення злочину повторно, оскільки він вчинив новий злочин 7 грудня 2016 року до закінчення перебігу трирічного строку погашення судимості за вироком від 11 листопада 2009 року, є безпідставним.

За таких обставин колегія суддів вважає, що помилковими є рішення судів першої та апеляційної інстанцій про наявність у діях ОСОБА_1 повторності відкритого викрадення чужого майна, тобто кваліфікуючої ознаки злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК.

А тому касаційну скаргу захисника Гребенюка П.П. необхідно задовольнити частково, змінити судові рішення щодо ОСОБА_1 на підставі п. 2 ч. 1 ст. 438 КПК у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність та перекваліфікувати його дії з ч. 2 на ч. 1 ст. 186 КК.

Враховуючи зменшення обсягу обвинувачення, дані про особу засудженого, який відповідно до ст. 89 КК судимості не має, на обліку в лікарів нарколога

та психіатра не перебуває, думку потерпілої, яка не мала до нього жодних претензій, а також відсутність обставин, які б пом'якшували чи обтяжували покарання, колегія суддів вважає за можливе призначити ОСОБА_1 покарання за ч. 1 ст. 186 КК у виді позбавлення волі на строк три роки.

3.2. Кваліфікація дій за ч. 2 ст. 187 КК. Застосування таких кваліфікуючих ознак, як «проникнення у житло» та «насильства, яке є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого»

Постанова від 28.08.2019

Справа № 161/14088/17

Провадження № 51-3031км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі прокурор не погоджується з вироком апеляційного суду просить його скасувати та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. В обґрунтування своїх вимог зазначає, що апеляційний суд, змінивши кваліфікацію дій засуджених ОСОБИ_1 (ч. 2 ст. 187 КК), ОСОБИ_2 (ч. 2 ст. 187 КК), при цьому не виклав у своєму рішенні формулювання обвинувачення, визнане судом доведеним та належним чином не мотивував своє рішення про виключення з обвинувачення кваліфікуючої ознаки «проникнення у приміщення». Поміж іншого, призначене засудженим покарання із застосуванням положень ст. 69 КК, є надто м'яким та неспіврозмірним тяжкості вчиненого ними злочину, що призвело до їх безпідставного звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Захисник у поданій скарзі не погоджується з рішеннями судів першої та апеляційної інстанцій. В обґрунтування своїх вимог зазначає, що, в діях ОСОБИ_1 та ОСОБИ_2 міститься склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 186 КК, а тому погоджуючись з місцевим судом в частині кваліфікації дій засуджених як грабіж, вважає необґрунтованим визнання доведеною кваліфікуючою ознаку «проникнення до приміщення». Апеляційний суд, на думку скаржника, усуваючи неправильне застосування місцевим судом норм матеріального права, допустився помилки, перекваліфікувавши дії ОСОБИ_1 та ОСОБИ_2 на розбій.

Верховний Суд вирок апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

У поданих на адресу суду касаційних скаргах прокурор та захисник оскаржують, у тому числі, правильність кваліфікації дій засуджених, з огляду на врахування/неврахування судами попередніх інстанцій кваліфікуючої ознаки «проникнення у приміщення» та «насильства, яке є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого».

Як убачається з матеріалів кримінального провадження у ході судового розгляду в суді першої інстанції, досліджені показання, надані потерпілою ОСОБА_3 під час досудового розслідування, щодо обставин та механізму отримання нею тілесних ушкоджень. Вказані обставини були оцінені місцевим судом як такі, що свідчать про відсутність об'єктивних даних, які б підтверджували обвинувачення

щодо застосування засудженими насильства небезпечного для життя чи здоров'я ОСОБА_3.

Переглядаючи кримінальне провадження, апеляційний суд дійшов до протилежного висновку з огляду на таке.

Пункт 9 постанови Пленуму Верховного суду України від 06 листопада 2009 року №10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» передбачає, що небезпечним для життя чи здоров'я насильством у розумінні ст. 187 КК є умисне заподіяння потерпілому легкого тілесного ушкодження, що спричинило короткочасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, середньої тяжкості або тяжке тілесне ушкодження, а також інші насильницькі дії, які не призвели до вказаних наслідків, але були небезпечними для життя чи здоров'я в момент їх вчинення. До них слід відносити, зокрема, і насильство, що призвело до втрати свідомості чи мало характер мордування, придушення за шию, скидання з висоти, застосування електроструму, зброї, спеціальних знарядь тощо.

«Придушення за шию» у значенні, яке йому надано зазначеною постановою має створювати реальну небезпеку для життя і здоров'я особи, яка зазнає нападу, та за своєю інтенсивністю, характером і можливими наслідками бути подібним до інших проявів насильства, які небезпечні для життя чи здоров'я, що кваліфікуються за ст. 187 КК.

Допитана під час апеляційного розгляду потерпіла ОСОБА_3 зазначила, що засуджений ОСОБА_1, сівши за місце клієнта, розпилив сльозогінний аерозоль їй у очі, від чого вона перестала бачити та після того як вона впала на підлогу, взяв її за шию рукою, притулив тканину до рота, від чого вона почала задихатися і кашляти. Після вказаних подій, у неї боліла шия, вона кашляла кров'ю.

Надані потерпілою показання щодо способу отримання нею ушкоджень повністю узгоджуються з даними протоколів огляду місця події, слідчих експериментів та висновком експерта, відповідно до якого, у ході огляду у потерпілої виявлено легкі тілесні ушкодження, які не спричинили короткочасного розладу здоров'я чи незначної стійкої втрати працездатності.

З огляду на викладене, апеляційний суд дійшов висновку, що в даному випадку вбачається прояв насильства, яке хоча і не завдало короткочасного розладу здоров'я чи втрати працездатності, однак в момент спричинення було небезпечним для життя і здоров'я, з чим погоджується і колегія суддів.

Разом з тим, колегія суддів не може погодитися з висновками апеляційного суду щодо відсутності в діях засуджених ознаки «проникнення у приміщення» враховуючи наступне.

Відповідно до правового висновку Великої Палати Верховного Суду, викладеному у постанові від 18 квітня 2018 року у кримінальному провадженні №569/1111/16-к (провадження №13-14кс18) при вирішенні питання про застосування кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище» в складі кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.187 КК, вирішальне значення мають режим доступу до приміщення

(вільний/обмежений) під час вчинення розбою та наявність у особи умислу на незаконне входження (потрапляння) до приміщення або незаконне перебування в ньому з метою заволодіння чужим майном.

Дії особи, яка шляхом вільного доступу до певного приміщення вчиняє дії, спрямовані на заволодіння чужим майном, що зберігається в місці з обмеженим доступом (наприклад, службові приміщення, відокремлені секції магазину з обмеженим доступом, касові апарати, сейфи тощо) мають бути кваліфіковані як поєднані з проникненням у інше приміщення чи сховище.

Місцевим судом встановлено, що засуджені, маючи на меті заволодіти чужим майном, шляхом вільного доступу потрапили до офісу «Швидко Гроші», на території якого знаходилося відокремлене меблями приміщення, обмежене у доступі для сторонніх осіб, окрім працівників офісу, де і знаходилися матеріальні цінності.

Таким чином, засуджені неправомірно проникли туди, де за звичайних обставин на законних підставах вони не могли перебувати.

Вказані обставини вказують на умисел засуджених на заволодіння майном до моменту потрапляння у приміщення та безпосереднє входження до такого приміщення задля досягнення поставленої мети.

Відповідно до ст. 374 КПК у разі визнання особи винуватою в мотивувальній частині вироку слід зазначати формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення.

У разі незгоди апеляційного суду з висновком суду першої інстанції щодо обставин справи, суд апеляційної інстанції в рішенні має зазначити, які саме нові обставини ним встановлено, крім того, необхідно обґрунтувати свої мотиви доказами, дослідженими в судовому засіданні, із урахуванням яких і сформулювати нове обвинувачення.

Однак вказаних вимог процесуального закону апеляційний суд не дотримався, та, змінюючи юридичне формулювання обвинувачення, встановлене судом першої інстанції, нового обвинувачення у постановленому вироку не навів.

За таких обставин вирок Волинського апеляційного суду від 20 березня 2019 року підлягає скасуванню у зв'язку з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону та неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність.

Заслужують на увагу і доводи прокурора щодо неправильного застосування ст. 75 КК, що призвело до безпідставного звільнення засуджених від відбування покарання з випробуванням.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КК покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Згідно з положеннями ст. 75 КК, якщо суд, крім випадків засудження за корупційний злочин, при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також

позбавлення волі на строк не більше п'яти років, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, він може прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Призначаючи покарання, судом враховано, що засуджені є особами молодого віку, вперше притягуються до кримінальної відповідальності, працюють та навчаються, їх виключно позитивні характеристики за попереднім місцем проживання, навчання та роботи, відсутність у ОСОБА_1 батьків, думку потерпілої, яка не наполягала на призначенні їм суворої міри покарання.

Обставинами, які пом'якшують покарання, апеляційний суд визнав активне сприяння розкриттю злочину, повне та добровільне відшкодування завданої шкоди та з урахуванням викладеного дійшов висновку про можливість призначення засудженим покарання із застосуванням ст. 69 КК.

При цьому, апеляційний суд, повторно врахувавши вищенаведені обставини, своє рішення про звільнення засуджених від відбування покарання з випробуванням не обґрунтував та дійшов до помилкового висновку щодо можливості застосування положень ст. 75 КК.

За умови підтвердження обсягу обвинувачення та встановлення тих же даних про осіб засуджених звільнення ОСОБИ_1 та ОСОБИ_2 від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК слід вважати неприпустимим.

Під час нового апеляційного розгляду суду слід врахувати вказівки суду касаційної інстанції, а саме: повно й всебічно, з дотриманням вимог кримінального процесуального закону дослідити докази щодо режиму доступу до відокремленого приміщення, у момент входження засуджених до нього та наявності умислу на такі дії з метою заволодіти чужим майном, дати їм належну оцінку, із зазначенням мотивів прийнятого рішення.

3.3. Перекваліфікація дій з ч. 3 на ч. 1 ст. 368 КК у зв'язку з відсутністю такої кваліфікуючої ознаки, як «повторність»

Постанова від 27.08.2019

Справа № 674/1488/16-к

Провадження № 51-10035км18

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі прокурор просить скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Свої вимоги обґрунтовує тим, що суд апеляційної інстанції неправомірно залишив в силі вирок районного суду в частині перекваліфікації дій ОСОБА_1 з ч. 3 ст. 368 КК на ч. 1 ст. 368 КК. При цьому суд не спростував доводи апеляційної скарги прокурора про те, що ОСОБА_1 отримував неправомірну вигоду на протязі трьох місяців за неперешкоджання ОСОБА_2 у здійсненні операцій з підакцизними товарами, тобто, на думку прокурора, вчиняв самостійні одиничні злочини, які мають розрив у часі, а тому такі злочини слід кваліфікувати за ознакою повторності.

Також прокурор вказує, що суд апеляційної інстанції належним чином не вмотивував свого рішення, не надав відповідей на доводи наведені в його апеляційній скарзі, не спростував наведених ним підстав для скасування вироку районного суду, чим порушив вимоги ст. 419 КПК, що призвело до постановлення неправильного висновку про залишення без зміни вироку районного суду.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення.

У касаційній скарзі прокурор, вказуючи на незаконність ухвали апеляційного суду, зазначає про неправильну перекваліфікацію дій ОСОБА_1 з ч. 3 ст. 368 КК на ч. 1 ст. 368 КК судом першої інстанції, яка, на його думку, неправомірно залишена без зміни судом апеляційної інстанції.

Суд першої інстанції належним чином дослідив надані стороною обвинувачення докази та, встановивши обставини вчинення кримінального правопорушення, перекваліфікував дії ОСОБА_1. При цьому належним чином аргументував таку позицію, вказавши, що характер, однаковий спосіб вчинення злочинних дій ОСОБА_1, які мали місце протягом встановленого періоду часу підтверджує, що в діях останнього відсутня така кваліфікуюча ознака, як повторність, при цьому одержання неправомірної вигоди за виконання чи невиконання дій, обумовлених з тим, хто її дає, потрібно розглядати як продовжуваний злочин.

Тобто суд першої інстанції дійшов правильного висновку щодо перекваліфікації дій ОСОБА_1 з ч. 3 ст. 368 КК на ч. 1 ст. 368 КК.

Суд апеляційної інстанції погодився з рішенням районного суду при цьому додатково зважив, що при повторному вчиненні тотожних злочинів кожен з них має свою суб'єктивну сторону і самостійний умисел, який виникає щоразу перед вчиненням кримінального правопорушення, а продовжуваний злочин має єдиний умисел, який охоплює заздалегідь поставлену загальну мету та об'єднує всі тотожні злочини.

З такими висновками судів першої та апеляційної інстанції погоджується і колегія суддів.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження та фактичних встановлених обставин вчиненого кримінального правопорушення, ОСОБА_1 поставив перед підприємцем вимогу про необхідність передачі йому грошових коштів за неперешкоджання у здійсненні операцій з підакцизним товаром, тобто дії ОСОБА_1 характеризуються бездіяльністю щодо вчинення перевірки діяльності ОСОБА_2, а саме всі дії винного щодо отримання коштів були об'єднанні єдиним злочинним наміром на збагачення та отримання неправомірної вигоди в загалом та охоплювали весь період часу злочинної діяльності винного, не дивлячись на те, що кошти йому передавались щомісяця, а тому доводи прокурора щодо вчинення ОСОБА_1 окремих злочинів, які мають розрив у часі та ознаки завершеності є непереконаливими.

Доводи прокурора про невідповідність призначеного покарання тяжкості вчинених кримінальних правопорушень та особі засудженого Суд вважає неспроможними з огляду на таке.

Суд першої інстанції, призначаючи засудженому покарання, врахував тяжкість вчиненого кримінального правопорушення, обставини його вчинення, встановлені в суді, а також те, що кримінальне правопорушення відноситься до категорії злочинів середньої тяжкості та дані про особу засудженого. При цьому місцевий суд вказав, що ОСОБА_1 є особою молодого віку, який раніше не судимий, за місце проживання, характеризується позитивно. Також врахував конкретні обставини вчинення кримінального правопорушення дійшов висновку про можливість його виправлення без ізоляції від суспільства, з обранням реальної міри покарання в межах санкції статті, за якою він притягується до кримінальної відповідальності та з обранням додаткового покарання та позбавленням спеціального звання «лейтенант податкової поліції».

Обставин що пом'якшують або обтяжують покарання судом не встановлено.

Апеляційний суд погодився з такими висновками та, залишаючи без задоволення апеляційну скаргу прокурора в цій частині, зазначив, що суд першої інстанції правильно визначив вид покарання та строк його відбування, який передбачений санкцією ч. 1 ст. 368 КК та буде достатнім для його виправлення та запобігання вчинення ним злочинів.

З висновками судів першої та апеляційної інстанцій погоджується і колегія суддів та не вважає достатньо переконливими доводи зазначені прокурором у касаційній скарзі.

Інших доводів, які б вказували на невідповідність призначеного засудженому покарання, прокурором у касаційній скарзі не наведено, а його посилення на невмотивованість ухвали суду апеляційної інстанції є неспроможними, оскільки суд належним чином вмотивував усі доводи наведені в його апеляційній скарзі, в частині призначеного покарання.

Суд апеляційної інстанції відповідно до вимог ст. 419 КПК дав належну оцінку викладеним в апеляційній скарзі доводам прокурора, у тому числі і тим, на які посилається він у касаційній скарзі.

Крім того, на вимогу прокурора із суду апеляційної інстанції надійшов архівний диск з носієм інформації, а саме звукозапису судового засідання від 29 серпня 2018 року який доступний до прослуховування та не викликає сумнівів щодо наявності на ньому інформації.

Таким чином, колегія суддів не встановила жодних порушень вимог матеріального та процесуального права, що би вказували на незаконність або необґрунтованість судових рішень.

З огляду на наведене, суд апеляційної інстанції обґрунтовано зазначив, що доводи апеляційної скарги прокурора є неспроможними з огляду на їх детальну та повну оцінку судом першої інстанції, з чим погоджується і колегія суддів.

3.4. Кваліфікація дій як замах на вбивство (ч. 3 ст. 15, ч. 1 ст. 115 КК)

Постанова від 29.08.2019

Справа № 560/144/17

Провадження № 51-8674км18

Колегія суддів Першої судової палати

Засуджений у касаційній скарзі виклав вимогу до суду касаційної інстанції про скасування судових рішень стосовно нього із призначенням нового розгляду в суді першої інстанції. Вимогу мотивував неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність у частині кваліфікації його дій за ст. 115 ч. 1, ст. 15 ч. 3 КК замість ст. 121 ч. 1 КК, оскільки після заподіяння останньому тілесних ушкоджень залишив його живим, тобто реалізацію наміру на вбивство не переслідував. Зазначив, що призначене йому покарання є невідповідним внаслідок надмірної суворості як для особи, що вперше притягується до кримінальної відповідальності та добровільно частково відшкодувала завдані злочином збитки. Також наголошує на неправильному застосуванні положень ст. 72 ч. 5 КК без врахування правового висновку Великої Палати Верховного Суду. Вказує про неправильно вирішений цивільний позов, відшкодування за яким моральної шкоди вважає завищеною, та посилається на інші порушення вимог процесуального закону, допущені судами під час судового розгляду.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду змінив у частині обчислення строку покарання відповідно до ч. 5 ст. 72 КК в редакції Закону № 838-VIII.

Висновок суду про доведеність винуватості засудженого у вчиненні злочину, передбаченого ст. 115 ч. 1, ст. 15 ч. 3 КК, підтверджено доказами, дослідженими та перевіреними під час судового розгляду в суді першої інстанції, а також оцінено судом відповідно до вимог ст. 94 КПК.

Висновок про винуватість зроблено на підставі показань потерпілого, свідків, а також письмових матеріалів провадження, зокрема даних, що містяться у протоколах огляду місця події, протоколі за наслідками проведення слідчого експерименту, висновках експертиз тощо.

Правдивість та об'єктивність показань потерпілого, свідків, які були допитані судом, не викликали сумнівів, оскільки ці докази підтверджено сукупністю інших безпосередньо досліджених під час судового розгляду письмових доказів.

Суд, дослідивши всі обставини у цьому кримінальному провадженні, дійшов правильного висновку, що вина засудженого в інкримінованому йому незакінченому замаху на умисне вбивство потерпілого знайшла своє підтвердження під час судового розгляду і доведена поза розумним сумнівом.

Суд першої інстанції під час судового розгляду детально перевіряв доводи захисника, який не погоджувався із кваліфікацією дій засудженого за ст. 115 ч. 1, ст. 15 ч. 3 КК та наголошував на наявності в його діях складу злочину, передбаченого ст. 121 ч. 1 КК, що були спростовані, враховуючи таке.

За сталою судовою практикою, яка не викликає критики, передбачається, що замах на вбивство може бути вчинено лише за наявності прямого умислу

на позбавлення життя потерпілого, тобто коли особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачає його суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання.

Таким чином, якщо такий умисел не встановлено або особа діяла з неконкретизованим умислом, то такі дії належить кваліфікувати за наслідками, що фактично настали.

Суд оцінив докази, що мали значення для з'ясування змісту та спрямованості умислу винного, зокрема те, що засуджений на ґрунті раптово виниклих неприязних відносин завдав численних ударів ножем у життєво важливі органи (по тулубу з правої та лівої сторін), а також невизначену досудовим розслідуванням кількість ударів ножем по всьому тілу, чим заподіяв потерпілому тілесних ушкоджень у вигляді різаних ран передньої черевної, грудної стінок, міжлопаткової ділянки спини, бокової поверхні шиї, бокової поверхні живота справа, передньої поверхні правої гомілки тощо. Не залишив поза увагою суд і поведінку засудженого після заподіяння потерпілому тілесних ушкоджень у життєво важливі органи, оскільки він залишив останнього у безпорадному стані, наказуючи йому не кричати, та не викликав швидкої медичної допомоги.

Отже, вибір знаряддя злочину, яким заподіяно тілесні ушкодження, їх кількість, характер і локалізація, а саме в ділянку життєво важливих органів, беззаперечно свідчить про спрямованість умислу засудженого на позбавлення життя потерпілого.

Отже, за встановлених судом фактичних обставин провадження дії засудженого за ст. 115 ч. 1, ст. 15 ч. 3 КК кваліфіковано правильно. Підстав для зміни судових рішень у частині перекваліфікації його дій на ст. 121 ч. 1 КК Суд не вбачає.

Ухвала апеляційного суду відповідає вимогам кримінального процесуального закону, доводи засудженого і його захисника в апеляційних скаргах, зокрема й про оспорювання правильності кваліфікації дій засудженого, перевірено повною мірою та спростовано з наведенням докладних мотивів прийнятого рішення (419 КПК).

Суд вважає безпідставними твердження, викладені в касаційній скарзі засудженого, щодо невідповідності призначеного йому покарання тяжкості вчиненого злочину та даним про особу через суворість з огляду на таке.

Суд, дотримуючись загальних засад призначення покарання, передбачених у ст. 65 КК, врахувавши ступінь тяжкості вчиненого засудженим злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання, призначив покарання у межах, установлених у санкції частини статті, що передбачає відповідальність за вчинений злочин.

Так, злочин, вчинений засудженим, передбачений ст. 115 ч. 1, ст. 15 ч. 3 КК, відповідно до положень ст. 12 КК відноситься до особливо тяжких.

Що стосується даних про особу винного, то судом враховано всю сукупність обставин, що його характеризують, зокрема те, що до кримінальної відповідальності він притягується вперше, не працює, за місцем проживання

характеризується посередньо, на обліку в лікарів нарколога та психіатра не перебуває.

Обставин, які пом'якшують покарання, судом не встановлено.

Обставиною, яка обтяжує покарання, суд визнав вчинення злочину з особливою жорстокістю.

Отже, врахувавши наведене, а також наслідки вчиненого злочину та поведінку й оцінку скоєного засудженим, відсутність критики й співчуття до потерпілого, невизнання вини, часткове відшкодування заподіяної шкоди у незначному розмірі, позицію прокурора, думку потерпілого та його представника, які наполягали на необхідності призначення суворого покарання, суд призначив покарання у межах санкції частини статті, що є необхідним і достатнім для виправлення засудженого та попередження нових злочинів.

Підстав стверджувати, що призначене засудженому покарання є невідповідним тяжкості вчиненого ним злочину та даним про його особу через суворість, Суд не вбачає. Також у касаційній скарзі не наведено обставин, які були б не враховані судом при призначенні покарання та могли б бути підставами до пом'якшення покарання Судом.

Суд вважає безпідставними твердження, наведені в касаційній скарзі засудженого, щодо неправильно вирішеного цивільного позову в частині розміру відшкодування завданої моральної шкоди, який, на його думку, є завищеним.

Як підстави для відшкодування заподіяної моральної шкоди правильно взято те, що потерпілий зазнав значної моральної шкоди, яка виразилась у фізичному болю, емоційних та душевних стражданнях, хвилюваннях, порушенні нормальних життєвих зв'язків через неможливість продовження активного громадського життя. Тілесні ушкодження і досі дають про себе знати, що проявляється у значному болі. У результаті завдання ножових поранень потерпілий отримав психологічну травму.

Так, згідно з висновком судово-медичної експертизи потерпілому внаслідок завданих засудженим не менше шести ударів ножом по тулубу з правої та лівої сторін заподіяно тілесних ушкоджень у вигляді трьох колото-різаних ран правого підбер'я, раневі канали яких мали напрямок у глибину черевної порожнини та сліпо закінчувалися в тканині діафрагмальної поверхні печінки та в діафрагмальному синусі, трьох колото-різаних ран передньої та бокової поверхонь грудної клітки справа з раневими каналами, що мають напрямок у плевральну порожнину з ушкодженням медіастенальної плеври та нижньої долі правої легені, що супроводжувалося гострою внутрішньо плевральною правобічною кровотечею, а також внаслідок невизначеної кількості ударів ножом по всьому тілу – тілесних ушкоджень у вигляді різаних ран передньої черевної, грудної стінок, міжлопаткової ділянки спини, бокової поверхні шиї, бокової поверхні живота справа, передньої поверхні правої гомілки, які в сукупності відносяться до тяжких тілесних ушкоджень як небезпечні для життя в момент їх заподіяння, що призвели до загрозливого для життя стану.

Таким чином, рішення щодо часткового задоволення цивільного позову потерпілого та розміру стягнутої моральної шкоди відповідає вимогам ст. 1167 ЦК, узгоджується з принципом розумності, виваженості та справедливості, відповідає характеру і обсягу моральних страждань потерпілого за наслідками отриманих ним травм, фізичних і моральних страждань.

З таким рішенням погоджується і суд касаційної інстанції. Підстав вважати його необґрунтовано завищеним Суд не вбачає.

Разом з тим, доводи у касаційній скарзі засудженого щодо неправильного застосування положень ст. 72 ч. 5 КК апеляційним судом є обґрунтованими з огляду на таке. Засуджений вчинив злочин 03 листопада 2016 року, тобто на час дії Закону № 838-VIII. Строк попереднього ув'язнення засудженого тривав з 4 листопада 2016 року до 17 липня 2018 року, а тому до засудженого не можуть бути застосовані положення Закону № 2046-VIII як закону про кримінальну відповідальність, який іншим чином погіршує становище особи в розумінні ст. 5 КК, оскільки вводить (повертає) коефіцієнт зарахування строку попереднього ув'язнення у строк покарання з розрахунку один день попереднього ув'язнення за один день позбавлення волі.

Таким чином, весь вказаний строк попереднього ув'язнення у цьому провадженні – від дня затримання до набрання вироком законної сили – має бути зарахований до строку відбування покарання засудженим за таким розрахунком, що одному дню попереднього ув'язнення відповідають два дні позбавлення волі.

4. Питання застосування положень кримінального процесуального законодавства

4.1. Виправдувальні вироки

4.1.1. Недоведеність винуватості особи у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 367, ч. 2 ст. 382 КК. Невмотивованість касаційної скарги прокурора щодо окремих порушень норм КПК

Справа № 401/4160/15-к

Провадження № 51-1369км19

Колегія суддів Першої судової палати

Прокурор, ставить питання про скасування виправдувального вироку місцевого суду та ухвали апеляційного суду та призначення нового розгляду у суді першої інстанції. Вказує, що матеріали кримінального провадження не містять технічних носіїв інформації, на яких зафіксовані судові засідання від 05 грудня 2017 року, 12 лютого 2018 року та 14 березня 2018 року. Наголошує про порушення суддею Гармаш Т.І. під час постановлення оскаржуваного вироку місцевого суду таємниці нарадчої кімнати. Вважає, що судом належним чином не встановлено відомості про особу виправдану, які мають значення для справи. Крім того, вказує, що місцевим судом не вирішено долю речових доказів, а саме автомобіля

та причепу. При цьому зазначає, що судами надано неправильну оцінку наявним у матеріалах кримінального провадження доказам, показанням свідків щодо неналежного виконання виправданою своїх функціональних обов'язків. Вказує, що судами проігноровано вимоги п. 8 розділу 11 «Перехідні положення» КПК 2012 року, відповідно до якого допустимість доказів, отриманих до набрання чинності цим Кодексом, визначається у порядку, що діяв до набрання ним чинності, та безпідставно не взято до уваги і не надано належної оцінки доказам, здобутим в ході досудового розслідування (протоколи слідчих дій, висновки ревізій тощо). Разом з тим вказує, що судами необґрунтовано не взято до уваги низку доказів, при цьому невмотивовано надано перевагу одним доказам над іншими. На переконання прокурора апеляційний суд безпідставно залишив поза увагою його клопотання про повторний допит виправданої, потерпілого та дослідження письмових доказів, а сама ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам ст. 419 КПК.

Верховний Суд судові рішення залишив без зміни.

Ухвалюючи виправдувальний вирок, місцевим судом не встановлено невиконання або неналежного виконання виправданою покладених на неї службових обов'язків, наявності тяжких наслідків та причинного зв'язку між ними, як і не встановлено умисного невиконання рішення суду, яке набрало законної сили.

Як вбачається зі змісту вказаного вироку, місцевий суд, з наведенням докладних мотивів, обґрунтував свій висновок щодо недоведеності винуватості виправданої у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 367, ч. 2 ст. 382 КК.

На думку колегії суддів, суд першої інстанції, виконуючи вимоги статей 85, 86, 94 КПК, зробив ґрунтовний аналіз наявних доказів та дійшов правомірного висновку про те, що сторона обвинувачення не довела поза розумним сумнівом винуватість виправданої у вчиненні інкримінованих їй злочинів.

Апеляційний суд, дотримуючись вимог ст. ст. 404, 405, 407, 412-414 КПК, переглянув вирок суду першої інстанції стосовно виправданої за апеляційною скаргою сторони обвинувачення, ретельно перевірів зазначені в ній доводи, проаналізував їх, дав на них достатньо переконливі відповіді, зазначивши в ухвалі підстави, через які визнав їх необґрунтованими. Ухвала апеляційного суду є законною, обґрунтованою та вмотивованою, та відповідає вимогам ст. 419 КПК.

При цьому доводи касаційної скарги прокурора про неправильну оцінку доказів та показань свідків, про надання переваги одним доказам над іншими, чим фактично просить дати їм іншу оцінку, колегія суддів вважає непереконливими та такими, що не знайшли свого підтвердження під час касаційного розгляду.

Доводи прокурора про те, що апеляційний суд всупереч вимогам КПК відмовив у задоволенні клопотання про повторний допит виправданої, потерпілого та дослідження письмових доказів, колегія суддів вважає необґрунтованими.

Прокурор належним чином не обґрунтував своє клопотання та не довів наявність підстав для повторного допиту виправданої, потерпілого та дослідження

письмових доказів, як того вимагають положення ст. 404 КПК, що, зокрема, підтверджується звукозаписом судового засідання.

Тобто, сама наявність клопотання про повторне дослідження того чи іншого доказу не зобов'язує суд апеляційної інстанції досліджувати всю сукупність доказів, оцінених у суді першої інстанції. Разом з тим у ч. 2 ст. 23 КПК зазначено, що не можуть бути визнані доказами відомості, які містяться в показаннях, речах та документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду. Але у разі, коли суд першої інстанції дослідив усі можливі докази з дотриманням засад безпосередності, а суд апеляційної інстанції погодився з ними, апеляційний суд не має потреби знову досліджувати ці докази в такому ж порядку, як це було зроблено в суді першої інстанції.

Таким чином, відмовляючи у задоволенні клопотання прокурора, апеляційний суд виходив із того, що такі докази були предметом дослідження суду першої інстанції, а прокурором у судовому засіданні належним чином не обґрунтовано необхідність повторного їх дослідження.

Крім того, під час касаційного розгляду не знайшли свого підтвердження доводи прокурора про порушення вимог п. 8 розділу 11 «Перехідні положення» КПК 2012 року, відповідно до якого допустимість доказів, отриманих до набрання чинності цим Кодексом, визначається у порядку, що діяв до набрання ним чинності.

Що стосується доводів касаційної скарги прокурора про відсутність носіїв інформації із звукозаписом судових засідань суду першої інстанції та порушення таємниці нарадчої кімнати, колегія суддів вважає за необхідне зазначити наступне.

Як убачається із доданого до заперечень сторони захисту листа голови міськрайонного суду, в ході перевірки архівних (резервних) копій носіїв інформації, які є аналогічними робочим копіям долученим до матеріалів кримінального провадження, встановлено наявність звукозаписів відповідних судових засідань, у тому числі і від 05 грудня 2017 року, 12 лютого 2018 року та 14 березня 2018 року, про відсутність яких прокурор зазначає у касаційній скарзі.

Крім того, в ході перевірки матеріалів кримінального провадження судом касаційної інстанції також не встановлено порушень фіксування перебігу судових засідань.

Відповідно до листа голови міськрайонного суду, за результатами відповідної перевірки встановлено, що рішення у справах, які розглядались суддею Гармаш Т.І. 10 та 11 липня 2018 року відповідно до даних Єдиного державного реєстру судових рішень, приймались суддею поза межами нарадчої кімнати по справі за обвинуваченням виправданій, тобто до 13:51 10 липня 2018 року та після 11:18 11 липня 2018 року.

За таких обставин доводи прокурора про допущені порушення фіксування кримінального провадження та порушення таємниці нарадчої кімнати, колегія суддів вважає надуманими.

Безпідставними є твердження прокурора, що судами належним чином не встановлено відомості про особу виправданій, які мають значення для справи.

Враховуючи тривалість судового розгляду (понад сім років), управління Пенсійного фонду України, у якому працювала виправдана, тричі реорганізовувалось та відповідно змінювалась і його назва.

На переконання колегії суддів, у будь-якому випадку, зазначений факт реорганізації управління, а також зміна виправданою місця роботи та місця постійного проживання жодним чином не впливають на законність та обґрунтованість судових рішень.

Також слід зазначити, що ухвалою міськрайонного суду від 18 березня 2019 року скасовано арешт на майно у кримінальному провадженні щодо виправданої, а саме скасовано арешт на автомобіль та причеп. А тому доводи прокурора, що місцевим судом не вирішено долю речових доказів, на даний момент є неактуальними.

4.1.2. Допустимість доказів у випадку виправдання особи за частинами 1, 2 ст. 307, ч. 1 ст. 315 КК

Постанова від 28.08.2019

Справа № 658/2139/16

Провадження № 51-2660км19

Колегія суддів Третьої судової палати

У касаційній скарзі прокурор посилається на те, що апеляційний суд, переглядаючи провадження, не перевінив викладені у апеляційній скарзі прокурора твердження стосовно неправильності висновків суду про недоведеність винуватості ОСОБИ_1 (ч. ч. 1, 2 ст. 307, ч. 1 ст. 315 КК) у вчиненні інкримінованих кримінальних правопорушень, не навів в ухвалі переконливих мотивів, через які визнав апеляцію прокурора необґрунтованою, а тому вважає, що ухвала суду апеляційної інстанції не відповідає вимогам ст. ст. 370, 419 КПК. Зокрема, прокурор вказує, що апеляційний суд не спростував його доводи про те, що при вирішенні питання наявності в діях ОСОБИ_1 складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 315 КК, не надано оцінки показанням свідка ОСОБИ_2. Окрім того, належним чином залишилися не перевірені доводи щодо помилковості висновків місцевого суду про порушення вимог кримінального процесуального закону під час проведення обшуку житла ОСОБИ_1, 22.09.2014 року.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду залишив без зміни.

Колегія суддів убачає, що доводи касаційної скарги прокурора про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, а саме щодо невідповідності ухвали суду апеляційної інстанції вимогам ст. ст. 370, 419 КПК, є безпідставними.

На думку колегії суддів, апеляційний суд обґрунтовано погодився з позицією місцевого суду щодо визнання недопустимими ряду доказів, поданих на підтвердження висунутого обвинувачення за ч. 1, 2 ст. 307 КК в частині щодо епізодів проведення закупок наркотичної речовини 19 та 22 вересня 2014 року, зокрема в аспектів не відкриття сторони захисту окремих ухвал слідчих суддів про

проведення НСРД ні на стадії досудового розслідування, ні під час судового провадження. При цьому в касаційній скарзі прокурора конкретні доводи на заперечення цього не наводяться, й позиція прокурора в цій частині обмежується лише посиланнями на неналежну, на думку прокурора, перевірку апеляційним судом доводів апеляційної скарги прокурора в контексті порушення апеляційним судом вимог ст. ст. 370, 419 КПК.

Однак, на думку колегії суддів касаційного суду, суд апеляційної інстанції, переглянувши кримінальне провадження за апеляційною скаргою прокурора на вирок місцевого суду, належним чином перевірів доводи про невідповідність викладених у вирок висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, про істотні порушення вимог КПК, неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність й обґрунтовано залишив без задоволення подану апеляційну скаргу, мотивувавши належним чином своє рішення та зазначивши підстави, з яких апеляційна скарга не може бути задоволена.

Колегія суддів також погоджується з висновком апеляційного суду щодо безпідставності доводів прокурора про те, що місцевий суд дійшов до помилкового висновку про порушення вимог кримінального процесуального закону під час проведення обшуку житла ОСОБИ_1 22.09.2014 року, оскільки, як вірно зазначив апеляційний суд, обшук був проведений з порушенням вимог КПК, адже у порушення вимог ч. 7 ст. 223 КПК в якості понятого був залучений працівник міліції (на той час) та було порушено процедуру проведення огляду особи, а вилучення наркотичних засобів та грошових коштів було здійснено під час його затримання та обшуку. Конкретних доводів щодо заперечення цієї позиції у касаційній скарзі прокурора також не наведено.

Крім цього, на думку колегії суддів касаційного суду, суд апеляційної інстанції, залишаючи без зміни вирок місцевого суду, обґрунтовано погодився з його висновком про відсутність в діях ОСОБИ_1 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 315 КК. При перевірці матеріалів кримінального провадження встановлено, що судом першої інстанції була достатньо повно надана оцінка показанням свідка ОСОБИ_2 про те, що ОСОБА_1 пропонував йому вжити наркотичну речовину.

При цьому колегія суддів враховує, що пропозиція іншій особі вжити наркотичний засіб може за певних умов кваліфікуватися як схилення до його вживання. Однак, факт такої пропозиції має бути доведений поза розумним сумнівом.

Як встановив суд першої інстанції, свідок ОСОБА_2 вказував, що він постійно вживав наркотичні засоби та психотропні речовини, як самостійно, так із іншими особами, і це не було пов'язано із його схиленням до такого вживання будь-ким. Окрім того, з будь-якою письмовою заявою щодо схилення його до вживання наркотичних засобів чи психотропних речовин він до правоохоронних органів не звертався. Судом першої інстанції також були враховані суперечності між

показаннями свідка ОСОБИ_2 та рапортом оперуповноваженого поліції щодо виду речовини, яку пропонував вжити ОСОБА_1.

Враховуючи, що факт пропозиції щодо вживання наркотичної речовини заперечується ОСОБОЮ_1, який не визнавав свою вину у повному обсязі, й інших належних та допустимих доказів на підтвердження цього немає, суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про виправдання обвинуваченого за цією частиною висунутого обвинувачення.

З такими висновками погодився і апеляційний суд, оцінивши це питання в загальному контексті недопустимості доказів щодо отримання даних про факт такої пропозиції.

Зміст ухвали апеляційного суду відповідає вимогам ст. 419 КПК. Переконливих доводів, які б ставили під сумнів законність рішення апеляційного суду, вмотивованість його висновків, прокурор у касаційній скарзі не навів.

4.2. Забезпечення права на захист

Постанова від 27.08.2019

Справа № 369/10593/17

Провадження № 51-2315км19

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 (ч. 2 ст. 121 КК) зазначає, що його вини у вчиненні інкримінованого злочину не доведено. При цьому ОСОБА_1 посилається на неповноту та односторонність судового розгляду, невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження. На його думку, вирок побудовано на суперечливих показаннях свідків, не проведено огляду машини, судом не спростовано версії про те, що смерть потерпілого могла настати внаслідок удару головою об балон у багажному відділенні автомобіля під час гальмування. Стверджує, що судами порушено його право на захист, право на доведення в суді своєї невинуватості, а також вимоги статей 9, 10, ч. 4 ст. 95 КПК. Звертає увагу на те, що апеляційний розгляд проведено з порушенням вимог статей 404, 405 КПК, безпідставно скасовано вирок у частині призначеного покарання, без належного обґрунтування. Загалом вважає судові рішення незаконними й необґрунтованими.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу. Вирок апеляційного суду скасував та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Як видно з матеріалів кримінального провадження, захист інтересів ОСОБА_1 (за його бажанням користуватися правовою допомогою захисника) під час досудового розслідування та розгляду справи в суді першої інстанції здійснював адвокат.

Під час апеляційного розгляду цей захисник повідомив апеляційному суду про те, що він не може брати участі у розгляді справи в суді апеляційної інстанції у зв'язку із припиненням дії договору про надання безоплатної вторинної правової допомоги, що відповідно є підставою для його заміни.

При прослуховуванні аудіодиску судового засідання апеляційного суду встановлено, що після оголошення в судовому засіданні згаданої заяви адвоката засуджений ОСОБА_1 виявив бажання мати захисника (двічі заявивши: «будемо шукати адвоката»). Лише після додаткових запитань суду ОСОБА_1 заявив, що свої інтереси буде захищати сам, з чим погодився апеляційний суд, фактично прийнявши його відмову від захисника.

Проте, ураховуючи той факт, що під час досудового розслідування та в суді першої інстанції ОСОБА_1 виявляв бажання скористатися правовою допомогою, та з огляду на його суперечливу позицію з приводу даного питання в суді апеляційної інстанції у колегії суддів виникає обґрунтований сумнів щодо безумовної відмови ОСОБА_1 від захисника і дійсного бажання засудженого самостійно захищати свої права та інтереси на стадії апеляційного перегляду вироку. Тим більше, що в апеляційних скаргах прокурорів порушувалося питання про погіршення його становища.

За таких обставин, на думку колегії суддів, суд апеляційної інстанції мав вирішити питання щодо заміни захисника іншим.

У випадках необов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні відмова від нього можлива на будь-якій стадії процесу (ст. 54 КПК). Проте колегія суддів наголошує, що, вирішуючи питання про прийняття такої відмови, суд має з'ясувати, чи не є вона вимушеною (внаслідок тих чи інших обставин), інакше це призведе до обмеження в реалізації права обвинуваченого на захист і, відповідно, до порушення такого права взагалі.

Право підозрюваного, обвинуваченого на захист є невід'ємною складовою права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 21 КПК).

Право на захист закріплено ст. 63 Конституції України, а забезпечення цього права є однією з основних засад судочинства в Україні (ст. 129 Основного Закону, ст. 7 КПК).

Підсумовуючи викладене, колегія суддів констатує, що апеляційний суд порушив право ОСОБА_1 на захист, оскільки не забезпечив реалізації ним цього права згідно з вимогами КПК під час перегляду справи в апеляційному порядку.

4.3. Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. Цивільний позов

Постанова від 29.08.2019

Справа №301/7670/17

Провадження № 51-9140км18

Колегія суддів Першої судової палати

Захисник просить переглянути вирок суду першої інстанції та ухвалу суду апеляційної інстанції. Зазначає, що суд безпідставно задовольнив цивільний позов у частині відшкодування витрат на лікування потерпілого, оскільки такі витрати не підтверджено документально, лікарські препарати придбані потерпілим у період, коли він не перебував на стаціонарному лікуванні, та відсутні у переліку

рекомендованих ліків. Вважає, що витрати на лікування у кардіологічному відділенні не мають причинного зв'язку з дорожньо-транспортною пригодою, а тому не підлягають задоволенню. Вказує про надуманість розміру моральної шкоди, що не підтверджується жодним доказом та є значно завищеним з огляду на те, що засуджена (ч. 1 ст. 286 КК) є особою пенсійного віку та не має іншого джерела доходу, окрім пенсії. Наголошує, що судом неналежно визначено сторону цивільного відповідача, враховуючи наявний договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності між засудженою та ПрАТ «СК «Оранта-Січ». При цьому вказує, що суд апеляційної інстанції з огляду на вимоги статей 407, 409, 419 КПК вказаних порушень не усунув та безпідставно вирок місцевого суду залишив без зміни.

Верховний Суд судові рішення залишив без зміни.

Що стосується доводів касаційної скарги захисника про неналежне визначення сторони цивільного відповідача, враховуючи, що на момент дорожньо-транспортної пригоди цивільно-правова відповідальність засудженої була застрахована, колегія суддів вважає їх неспроможними.

Так, позовні вимоги потерпілими заявлені саме до засудженої, при цьому цивільні позови не містять будь-яких посилань щодо стягнення заподіяних збитків з третіх осіб.

Право потерпілих на відшкодування шкоди є абсолютним і не може бути припинено або обмежено будь-яким договором, у тому числі договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Разом з тим, засуджена не позбавлена права звернутись у встановленому законом порядку до страхової компанії із відповідною вимогою компенсувати витрати, пов'язані із відшкодуванням потерпілим матеріальної та моральної шкоди, у межах укладеного страхового полісу.

Доводи захисника про безпідставність задоволення цивільних позовів та необґрунтованість визначеного розміру моральної шкоди, на думку колегії суддів є необґрунтованими з огляду на наступне.

Вироком суду першої інстанції встановлено, що внаслідок порушення засудженою правил безпеки дорожнього руху потерпілим було заподіяно тілесні ушкодження середньої тяжкості, а отже завдано шкоди цим кримінальним правопорушенням.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження потерпілими під час судового розгляду заявлено цивільні позови до засудженої. Під час судового розгляду потерпілі повністю підтримали свої позовні вимоги, що підтверджується аудіозаписом судового засідання та даними журналу судового засідання.

При вирішенні цивільного позову суд зобов'язаний об'єктивно дослідити обставини справи, з'ясувати характер правовідносин, що склалися між учасниками, встановити розмір шкоди, заподіяної внаслідок вчинення злочину, а також визначити порядок її відшкодування.

Разом з тим, цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими КПК. Якщо процесуальні правовідносини,

що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми ЦПК за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

Відповідно до ч. 2 ст. 23 ЦК моральна шкода, зокрема, може полягати у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я, в душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів. Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

Цих вимог закону при вирішенні цивільних позовів потерпілих у кримінальному провадженні щодо засудженої місцевим та апеляційним судами повністю дотримано.

Вирішуючи питання про доведеність підстав та розміру заподіяної матеріальної та моральної шкоди, місцевий суд виходив із того, що діями засудженої потерпілим було заподіяно тілесні ушкодження та душевні страждання.

Судом першої інстанції зазначено, що потерпілий внаслідок дорожньо-транспортної пригоди поніс витрати на транспортування автомобіля, лікування та правову допомогу, що підтверджується відповідними квитанціями та чеками. При цьому, частково задовольняючи цивільний позов потерпілого, з урахуванням майнового стану засудженої та зважаючи на відшкодування нею 3 500 грн завданого збитку, місцевий суд визнав доведеними витрати на лікування в розмірі 16 367,58 грн, 1 000 грн витрат на транспортування автомобіля, та 3 500 грн витрат на правову допомогу, а також визнав обґрунтованим розмір моральної шкоди у сумі 40 000 грн.

Крім того, місцевий суд вказав, що у зв'язку з отриманням тілесних ушкоджень внаслідок дорожньо-транспортної пригоди потерпілий заподіяно душевних страждань, та частково задовольнив заявлений нею цивільний позов, при цьому ухвалив стягнути з засудженої на її користь моральну шкоду у розмірі 20 000 грн.

З огляду на викладене, на думку колегії суддів, вирок суду щодо часткового задоволення цивільного позову потерпілих та стягнення матеріальної та моральної шкоди із засудженої узгоджується з принципом розумності, виваженості та справедливості, відповідає характеру й обсягу понесених потерпілими матеріальних витрат та моральних страждань.

Апеляційний суд, переглядаючи вирок суду першої інстанції в порядку апеляційної процедури, повністю погодився із висновками щодо обґрунтованості підстав для часткового задоволення цивільних позовів та розміру позовних вимог.

При цьому апеляційний суд дійшов висновку, що загострення кардіологічного захворювання у потерпілого сталося внаслідок стресу, отриманого після дорожньо-транспортної пригоди, враховуючи, що потерпілий раніше не страждав на подібні захворювання, та в кардіологічному відділенні на стаціонарному лікуванні перебував через чотири місяці вже після дорожньо-транспортної пригоди.

Колегія суддів вважає такий висновок апеляційного суду обґрунтованим, а тому доводи захисника про безпідставність витрат на лікування потерпілого у кардіологічному відділенні, що на думку захисника, не мають причинного зв'язку з дорожньо-транспортною пригодою, є непереконливими.

Крім того, апеляційний суд визнав надуманими доводи апеляційної скарги про те, що лікарські препарати, придбані потерпілим у період, коли він не перебував на стаціонарному лікуванні, та відсутні у переліку рекомендованих ліків, оскільки придбані лікарські засоби та медикаменти зазначені в квитанціях або ж збігаються із переліком, зазначеним у виписних епікризах, або є їх аналогами чи замінниками.

З таким висновком погоджується і колегія суддів, а тому доводи касаційної скарги захисника в цій частині є такими, що не знайшли свого підтвердження під час касаційного розгляду.

При визначенні розміру моральної шкоди, яка підлягає стягненню з засудженої на користь потерпілого, а саме 40 000 грн., місцевим судом, з чим погодився апеляційний суд, взято до уваги, що потерпілий зазнав фізичного болю, душевних страждань, пов'язаних із ушкодженням його здоров'я, переніс тривале лікування та дві операції, необхідні для відновлення попереднього стану здоров'я.

Також, при визначенні розміру моральної шкоди на користь потерпілої у сумі 20 000 грн, місцевий та апеляційний суди дійшли однакової позиції, що потерпіла хоч і в меншій мірі, але також зазнала ушкодження здоров'я, фізичного болю та душевних страждань.

Колегія суддів вважає такий розмір моральної шкоди цілком справедливим, та не вбачає підстав для визнання судових рішень в цій частині необґрунтованими, про що наголошує захисник у своїй касаційній скарзі.

При цьому, на переконання колегії суддів, апеляційним судом ретельно перевірено доводи апеляційної скарги засудженої, надано на них вичерпну відповідь, належним чином вмотивовано рішення з наведенням докладних мотивів, з яких таку апеляційну скаргу залишено без задоволення, а вирок місцевого суду – без зміни. Ухвала суду апеляційної інстанції відповідає вимогам ст. ст. 370, 419 КПК.

4.4. Залучення понятих під час обшуку. Допустимість доказів при проведенні НСРД. Перекваліфікація злочинних дій з ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК на ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 110 КК

Постанова від 27.08.2019

Справа № 489/795715

Провадження № 51-1119км19

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі прокурор зазначив, що він не згоден з висновками суду апеляційної інстанції, який, погоджуючись з вироком районного суду, неправомірно залишив без належної уваги доводи в апеляційній скарзі прокурора в частині перекваліфікації дій засудженої ОСОБА_5 з ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК на ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 110 КК, що на думку прокурора, вказує на формальний підхід суду, оскільки не було належним чином надано відповідної оцінки доводам прокурора, а тому, як наслідок, призвело до істотного порушення вимог кримінального процесуального закону. Крім того, не погоджується прокурор і з висновком суду апеляційної інстанції в частині виправдування ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 263 КК, оскільки належним чином не було проаналізовано доказів, наданих стороною обвинувачення, та безпідставно було прийнято рішення про залишення без зміни вироку суду в цій частині. Разом з тим прокурор наполягає, що у кримінальному провадженні було достатньо доказів, які вказували на винуватість ОСОБА_1 в інкримінованому йому кримінальному правопорушенні.

Також прокурор вважає, що суд безпідставно відмовив у повторному дослідженні доказів та неправомірно погодився з висновками суду першої інстанції про визнання доказів недопустимими, при цьому не надав таким доказам своєї оцінки, а лише обмежився формальним переліком доказів, на підставі яких районний суд дійшов висновку про виправдування ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 263 КК.

До того ж прокурор вказує, що всі матеріали НСРД були розкриті стороні захисту до постановлення судового рішення у справі, при цьому під час досудового розслідування сторона захисту знайомилася з ухвалами апеляційного суду, на підставі яких було проведено НСРД, однак під час судового розгляду відмовилася підтвердити такий факт, після чого прокурор надав вказані матеріали, які було досліджено в судовому засіданні та долучено до матеріалів провадження.

Невідповідність призначеного засудженим покарання тяжкості кримінальних правопорушень, прокурор обґрунтовує тим, що апеляційний суд не перевірів доводів, зазначених у скарзі прокурора в частині м'якості призначеного покарання ОСОБА_2, який є співорганізатором злочину та залучив до його вчинення, як пособника ОСОБА_5, а також схилив до розповсюдження листівок ОСОБА_11, який відмовився вчиняти такі дії.

Також прокурор зазначає, що суд апеляційної інстанції обґрунтував правильність висновків районного суду про звільнення від відбування призначеного покарання ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4 лише переліченими доводами суду першої інстанції та суперечливими висновками щодо звільнення

від відбування покарання ОСОБА_5, вказавши, що остання визнала протиправність вчинюваних дій, активно сприяла розкриттю злочину та негативно ставиться до скоєного, що спростовується апеляційною скаргою ОСОБА_5, в якій вона стверджує про свою невинуватість.

Тобто прокурор, посиляючись на м'якість призначеного покарання, вважає, що районний суд неправомірно застосував закон України про кримінальну відповідальність, оскільки призначене судом покарання та звільнення осіб від його відбування вказують на м'якість, що належним чином не вмотивовано та не обґрунтовано в рішенні апеляційного суду, який неправомірно залишив без зміни вирок місцевого суду.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу. Ухвалу апеляційного суду стосовно ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 скасував в частині призначеного покарання та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції. В іншій частині ухвалу апеляційного суду щодо засуджених ОСОБА_1, ОСОБА_5 залишив без зміни.

Доводи, наведені в касаційній скарзі прокурора про безпідставне виправдування ОСОБА_1 за недоведеністю вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК, Суд визнає неспроможними на таких підставах.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_1 було пред'явлено обвинувачення в тому, що він за невстановлених обставин, без передбаченого законом дозволу, з метою використання під час дій, спрямованих на передачу території м. Миколаєва та області під юрисдикцію Російської Федерації, придбав складові частини вибухових пристроїв: ВОГ-25 у кількості 2 штук, пластину вибухової речовини та електродетонатор ЕДР-р, тротилу шашку 200 г., металеві елементи та електродетонатор ЕДР-р, електродетонатор ЕДП, призначений для ініціювання вибуху зарядів вибухових речовин, які зберігав за місцем свого мешкання в будинку АДРЕСА_1 до 20 серпня 2015 року.

Суд першої інстанції дослідивши докази, визнав таке обвинувачення недоведеним, при цьому зазначив у своєму рішенні, що ОСОБА_1 своєї винуватості у зберіганні зброї та вибухової речовини не визнав, вилучення перелічених предметів було інсценовано працівниками СБУ, а саму слідчу дію проведено з порушеннями, оскільки понятий під час її проведення спав та не бачив частину обшуку.

Аналізуючи показання свідків ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14, ОСОБА_15, що є дружиною винного, ОСОБА_16, а також протокол обшуку від 20 серпня 2015 року в домоволодінні, протокол огляду речей і документів у ході проведення обшуку від 26 серпня 2015 року, висновок від 28 вересня 2015 року, суд першої інстанції дійшов висновку про неконтрольованість проведення слідчої дії, присутність лише одного понятого, тоді як відповідно до ч. 7 ст. 223 КПК обшук житла особи здійснюється за обов'язковою участю не менше двох понятих, що вказує на отримання у ході такої дії доказів не у порядку, встановленому цим Кодексом, та на їх недопустимість.

З такими висновками суду першої інстанції погодилася і колегія суддів апеляційного суду, при цьому належним чином надала відповіді на доводи прокурора викладені в його апеляційній скарзі, вказавши, що ряд свідків зважили на відсутність понятого під час проведення обшуку, при цьому навіть тимчасова відсутність одного з понятих, вказує на неконтрольованість проведення слідчої дії, а тому здобуті докази під час такої слідчої дії, яка проводилася з порушенням норм КПК, є недопустимими.

При цьому суд апеляційної інстанції надав достатню оцінку показанням свідків ОСОБА_12, який показав суду, що дійсно спав, однак після складання протоколу обшуку, а свідок ОСОБА_13 беззаперечно не стверджував, що понятий ОСОБА_12 під час обшуку протягом тривалого часу знаходився поруч та зазначив, що не має підстав стверджувати, що показання свідків ОСОБА_17, ОСОБА_15 та ОСОБА_18 слід визнати недопустимими, а показання понятих, як допустимі докази.

Таким чином, колегія суддів вважає, що доводи, зазначені в касаційній скарзі прокурора, про відсутність належних мотивів відмови його апеляційної скарги в частині виправдування ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 263 КК є неспроможними.

Також безпідставними є мотиви, на які посилається прокурор, обґрунтовуючи у своїй касаційній скарзі неправильну перекваліфікацію судом дій ОСОБА_5 з ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК на ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 110 КК, яку суд апеляційної інстанції, на думку прокурора, залишив без змін без належних на те підстав.

Так, з матеріалів кримінального провадження убачається, що ОСОБА_5 органами досудового розслідування обвинувачувалась у пособництві у розповсюдженні матеріалів із закликами до вчинення умисних дій з метою зміни меж території України, вчиненому за попередньою змовою групою осіб.

Однак під час судового розгляду суд першої інстанції, проаналізувавши зібрану в кримінальному провадженні сукупність доказів, правильно дійшов висновку, що ОСОБА_5 не була обізнана про вчинення злочину групою осіб, оскільки з показань ОСОБА_2, інших засуджених та самої ОСОБА_5 убачається, що вона лише виконувала прохання ОСОБА_2 та спілкувалася саме з ним з приводу роздруківок листівок, а інші зібрані у кримінальному провадженні письмові докази вказують лише на пособництво у розповсюдженні матеріалів із закликами до вчинення умисних дій, з метою зміни меж території України.

При цьому суд надав належні відповіді на доводи, зазначені в апеляційній скарзі прокурора щодо визнання недопустимими протоколів НСРД та правильно пославшись на позицію висловлену у рішенні Верховного Суду України, яка є аналогічною до висновків Великої палати Верховного Суду, викладеного в постанові 16 січня 2019 року (провадження 13-37к18) в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 442 КПК, за наявності відповідного клопотання процесуальні документи, які стали підставою для проведення НСРД (ухвали, постанови, клопотання) і яких не було відкрито стороні захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, оскільки їх тоді не було у розпорядженні сторони обвинувачення (процесуальні документи не було розсекречено на момент відкриття стороною обвинувачення матеріалів

кримінального провадження), можуть бути відкриті іншої стороні, але суд не має допустити відомості, що містяться в цих матеріалах кримінального провадження, як докази.

Таким чином, колегія суддів вважає належним та вмотивованим судове рішення в частині залишення без зміни вироку місцевого суду щодо перекваліфікації дій ОСОБА_5, а доводи, наведені в касаційній скарзі прокурора на цих підставах - неспроможними.

Однак заслуговують на увагу мотиви, викладені прокурором у касаційній скарзі щодо невідповідності призначеного покарання тяжкості вчинених кримінальних правопорушень та особі засуджених через м'якість.

При цьому Суд визнає доводи прокурора спроможними в частині призначеного покарання лише стосовно засуджених ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4, оскільки покарання визначене ОСОБА_1 та ОСОБА_5. Суд вважає достатнім для їх виправлення та попередження вчинення ними нових злочинів.

Так, призначаючи покарання ОСОБА_1 суд першої інстанції у своєму рішенні послався на тяжкість вчиненого ним злочину, на те, що він є організатором і ініціатором вчинення злочинів, також на фактичне усвідомлення і визнання протиправності вчинених дій, при цьому суд визнав як обставину, що пом'якшує покарання, відсутність судимостей, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, активне сприяння розкриттю злочину, відсутність обставин, що обтяжують покарання, та дійшов висновку про призначення реального покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років, з яким погодився і суд апеляційної інстанції.

Що стосується засудженої ОСОБА_5, то суд першої інстанції також врахував, що нею було вчинено злочин середньої тяжкості, вона раніше не судима, характеризується позитивно, має на утриманні малолітню дитину, фактично усвідомила та визнала протиправність своїх дій, та призначив їй покарання за ч. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 110 КК у виді позбавлення волі на строк 3 роки без конфіскації майна і звільнив її від призначеного покарання з встановленням іспитового строку тривалістю 1 рік та з покладенням обов'язків, передбачених ст. 76 КК, з яким також погодився і суд апеляційної інстанції.

Колегія суддів вважає, що таке призначене покарання відповідає тяжкості вчинених засудженими кримінальних правопорушень, установленим конкретним обставинам їх вчинення з урахуванням даних про осіб та наявності пом'якшуючих і відсутності обтяжуючих покарання обставин. Таке покарання є доцільним та співмірним з вчиненими злочинами і не викликає сумнівів у досягненні мети його призначення, яке забезпечить виправлення особи та попередження вчинення нею нових злочинів.

Суд апеляційної інстанції перевіряючи доводи в апеляційній скарзі прокурора погодився з висновками місцевого суду та визнав таке покарання достатнім та співмірним до скоєного злочину.

Однак колегія суддів не погоджується зі звільненням від відбування покарання засуджених ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4, виходячи з наступного.

Як убачається з ухвали апеляційного суду та матеріалів кримінального провадження, суд не виконав та не обґрунтував у мотивувальній частині ухвали свого висновку про можливість виправлення засуджених без ізоляції від суспільства, а лише послався на перелічені судом першої інстанції обставини, що пом'якшують покарання, та загальні засади призначення покарання і формально вказав, що підстав для задоволення апеляційної скарги прокурора немає.

Як слушно вказує прокурор у своїй касаційній скарзі, судом достатньою мірою не проаналізовано, що ОСОБА_2 вчинив два тяжких злочини, один з яких підриває територіальну цілісність держави, і хоча засуджені й усвідомили та визнали протиправність своїх дій, раніше не судимі та не є організаторами злочину, передбаченого ч. 2 ст. 110 КК характеризуються позитивно, ОСОБА_3 має на утриманні малолітню дитину та є інвалідом, застосування статті 75 КК при призначенні покарання є занадто м'яким.

Тобто, суд не звернув уваги на те, що при вирішенні зазначеного питання він має належним чином досліджувати і оцінювати всі обставини, які мають значення для справи. Зокрема, апеляційний суд, залишаючи без зміни вирок районного суду в частині застосування ст. 75 КК, повною мірою не врахував ступеня тяжкості вчинених злочинів, суспільно-небезпечних наслідків їх діяння, даних про особу винних, які підривали основи національної безпеки та, крім ідейних переконань, прагнули фінансової підтримки Російської Федерації, що вбачається зі змісту листівок.

Таким чином, застосування ст. 75 КК при призначенні покарання засудженим ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4 не відповідає загальним засадам призначення покарання, принципам законності, справедливості, обґрунтованості та індивідуалізації покарання. Отже, ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам ст. 419 КПК.

4.5. Судовий розгляд. Склад суду апеляційної інстанції при розгляді питання про поновлення процесуального строку (ч. 4 ст. 31 КПК)

Постанова від 29.08.2019

Справа № 607/22211/18

Провадження № 51-1433км19

Колегія суддів Першої судової палати

Представник страхової компанії ставить питання про скасування ухвали апеляційного суду та просить призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. При цьому вказує, що постановляючи ухвалу від 28 січня 2019 року, слідчий суддя обмежився оголошенням її вступної та резолютивної частин, зі змісту яких неможливо з'ясувати підстави відмови в задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження та мотиви постановлення такого судового рішення. Зазначає, що повний текст згаданої ухвали проголошено лише 07 лютого 2019 року, що позбавило його можливості якісно викласти

в апеляційній скарзі обґрунтування щодо незаконності ухвали слідчого судді. За таких обставин вважає, що строк на апеляційне оскарження слід обчислювати з моменту отримання повного тексту судового рішення, тобто з 07 лютого 2019 року.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, не погодившись з ухвалою слідчого судді міськрайонного суду від 28 січня 2019 року, представник ПАТ «Акціонерна страхова компанія «ІНГО Україна» в особі голови правління подав апеляційну скаргу, яка містила клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження вказаної ухвали. Ухвалою судді апеляційного суду від 26 лютого 2019 року у поновленні строку на апеляційне оскарження відмовлено, а апеляційну скаргу повернуто апелянту на підставі п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК.

Всупереч вимогам закону (ч. 4 ст. 31 КПК) суддя апеляційного суду одноособово прийняв рішення про відмову у поновленні строку на апеляційне оскарження та повернув скаргу апелянту, хоча таке рішення мало би ухвалюватися судом колегіально.

Оскільки питання про поновлення строку на апеляційне оскарження вирішено суддею апеляційного суду одноособово, при цьому апеляційну скаргу повернуто представникові, таке рішення не ґрунтується на вимогах закону та суперечить вимогам п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК.

У зв'язку з вказаним істотним порушенням норм кримінального процесуального законодавства, передбаченим ч. 1 ст. 412 КПК, колегія суддів не вбачає підстав для надання оцінки доводам касаційної скарги в іншій частині, а тому касаційна скарга представника ПАТ «Акціонерна страхова компанія «ІНГО Україна» в особі голови правління підлягає частковому задоволенню.

4.6. Апеляційне оскарження

4.6.1. Процесуальні строки. Поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді. Належне підтвердження отримання ухвали слідчого судді

Постанова від 27.08.2019

Справа №199/894/18

Провадження № 51-7108км18

Колегія суддів Першої судової палати

У касаційній скарзі ОСОБА_1, посилаючись на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, просить ухвалу апеляційного суду скасувати і прийняти рішення згідно з положеннями ст. 436 КПК. Вказує на те, що ухвала слідчого судді від 19 листопада 2018 року постановлена без виклику особи, яка подала скаргу. При цьому зазначає, що відповідно до положень ч. 7 ст. 376 КПК копія ухвали слідчого судді наступного дня після її постановлення

мала бути направлена заявнику як учаснику судового провадження, який не був присутнім в судовому засіданні під час розгляду скарги. Крім того вказує, що в апеляційній скарзі він не зазначив дату отримання копії ухвали слідчого судді, оскільки копію ухвали від 19 листопада 2018 року до 7 грудня 2018 року не отримував. Також зазначає, що КПК не вимагає від апелянта зазначати в апеляційній скарзі ні дату отримання копії оскаржуваної ухвали, ні повідомляти про її отримання. А тому вважає, що строк на оскарження ухвали слідчого судді він не пропустив.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу. Ухвалу апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Як встановлено у п. 3 ч. 2 і ч. 3 ст. 395 КПК, апеляційна скарга, якщо інше не передбачено цим Кодексом, може бути подана на ухвалу слідчого судді протягом п'яти днів з дня її оголошення. При цьому, якщо ухвалу слідчого судді було постановлено без виклику особи, яка її оскаржує, то строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється з дня отримання нею копії судового рішення.

Згідно з п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК апеляційна скарга повертається, якщо її подано після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

Постановляючи ухвалу про повернення апеляційної скарги на підставі п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК, суд апеляційної інстанції зазначив, що ОСОБА_1 не вказано, коли він одержав копію оскарженого судового рішення, а апеляційну скаргу він подав 28 листопада 2018 року, тобто з пропуском строку на апеляційне оскарження і при цьому питання про поновлення строку на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді від 19 листопада 2018 року ним не порушувалось.

Однак, рішення про повернення апеляційної скарги ОСОБА_1 не ґрунтується на наведених вимогах кримінального процесуального закону.

Так, виходячи з положень ч. 1 ст. 307 та ч. 7 ст. 376 КПК, копія ухвали слідчого судді не пізніше наступного дня після її постановлення надсилається учаснику провадження, який не був присутнім в судовому засіданні під час розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування.

Зокрема, як зазначено у ч. 1 ст. 135 КПК, особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою. А частиною 1 ст. 136 КПК встановлено, що належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з матеріалами провадження.

Виходячи ж зі змісту ст. 136 та обов'язковості належного підтвердження отримання особою повістки про виклик для вчинення подальших процесуальних

дій чи рішень стосовно неї (п. 5 ч. 1 ст. 141 КПК), колегія суддів дійшла висновку, що підтвердження отримання особою повідомлення в порядку ст. 136 КПК є складовою частиною повідомлення як процесуальної дії, передбаченої ст. 111 КПК, та відноситься до обов'язків слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду, які здійснюють це повідомлення.

А тому обов'язок щодо належного підтвердження отримання копії ухвали слідчого судді учасником провадження, який не був присутнім в судовому засіданні під час розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування, не може перекладатися на особу, якій направлено це рішення.

Водночас, перевіркою матеріалів провадження встановлено, що в них відсутні дані щодо повідомлення ОСОБА_1 про дату, час і місце розгляду слідчим суддею Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська його скарги про зобов'язання відповідної уповноваженої особи СВ Амур-Нижньодніпровського відділення поліції Дніпровського відділу поліції ГУНП в Дніпропетровській області надіслати заявнику копії документів у кримінальному провадженні.

При цьому у матеріалах провадження є супровідний лист про направлення ОСОБА_1 копії ухвали слідчого судді від 19 листопада 2018 року про відмову у відкритті провадження за його скаргою, але відсутні будь-які поштові документи, які б підтверджували факт направлення та отримання ним зазначеного судового рішення.

Таким чином, ухвалюючи рішення про повернення апеляційної скарги, апеляційний суд не з'ясував та не перевірів належним чином відповідно до вимог ст. 111, ч. 5 ст. 115, ст. 116, ч. 1 ст. 136, ч. 1 ст. 307, ч. 7 ст. 376, ч. 2 і ч. 3 ст. 395 та ст. 399 КПК дотримання ОСОБА_1 строків оскарження ухвали слідчого судді, в зв'язку з чим дійшов передчасного висновку про подання апеляційної скарги з пропуском строку апеляційного оскарження.

Постанова від 29.08.2019

Справа № 759/15301/18

Провадження № 51-1466км19

Колегія суддів Першої судової палати

Засуджений (ч. 2 ст. 286 КК) ставить питання про скасування ухвали судді апеляційного суду та просить призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. При цьому вказує, що суддя суду апеляційної інстанції, постановляючи ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, встановив строк на усунення недоліків апеляційної скарги протягом чотирнадцяти днів з моменту отримання копії даної ухвали, але не пізніше 04 лютого 2019 року. Вказану ухвалу засуджений отримав поштовим зв'язком лише 30 січня 2019 року та 04 лютого 2019 року направив на адресу суду апеляційної інстанції нову апеляційну скаргу з урахуванням вимог ухвали від 21 січня 2019 року. За таких обставин засуджений вважає, що встановлений строк на усунення недоліків апеляційної скарги ним не пропущено.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження ухвалою судді апеляційного суду від 21 січня 2019 року апеляційну скаргу засудженого на вирок районного суду від 04 грудня 2018 року залишено без руху та надано чотирнадцятиденний строк на усунення недоліків апеляційної скарги з дня отримання копії ухвали, але не пізніше 04 лютого 2019 року. Цього ж дня копія зазначеної ухвали була направлена засудженому.

Ухвалою судді апеляційного суду від 04 лютого 2019 року зазначену апеляційну скаргу повернуто особі, яка її подала.

Мотивуючи своє рішення, суддя суду апеляційної інстанції, відповідно до вимог ч. 3 ст. 399 КПК констатував, що особа не усунула недоліки апеляційної скарги в установлений строк. При цьому матеріали кримінального провадження не містять будь-яких даних про отримання засудженим згаданої ухвали.

Також, суддя-доповідач не врахував, що строк подачі апеляційної скарги на усунення недоліків обчислюється з дня отримання особою ухвали про залишення поданої апеляційної скарги без руху.

У своїй касаційній скарзі засуджений вказує на те, що ухвалу про залишення його апеляційної скарги без руху ним отримано 30 січня 2019 року. При цьому, виконуючи вимоги вказаної ухвали 04 лютого 2019 року направив до суду апеляційної інстанції нову апеляційну скаргу, що підтверджується фіскальним чеком та цінним листом від 04 лютого 2019 року.

За таких обставин колегія суддів приходить до висновку, що суддя апеляційного суду дійшов передчасного висновку про те, що засуджений не усунув у встановлений строк недоліки, зазначені в ухвалі суду апеляційної інстанції від 21 січня 2019 року.

Крім того, ч. 1 ст. 399 КПК визначено, що суддя-доповідач, встановивши, що апеляційну скаргу на вирок чи ухвалу суду першої інстанції подано без додержання вимог, передбачених ст. 396 КПК, постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, в якій визначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їх усунення, який не може перевищувати п'ятнадцяти днів з дня отримання ухвали особою, яка подала апеляційну скаргу.

Разом з тим, встановлення суддею апеляційного суду в ухвалі про залишення апеляційної скарги без руху конкретної дати усунення недоліків не передбачено чинним законодавством.

Таким чином, ухвалюючи рішення про повернення апеляційної скарги засудженого, суддя суду апеляційної інстанції не врахував вказаних обставин і тим самим порушив вимоги кримінального процесуального закону, у зв'язку з чим касаційна скарга засудженого підлягає задоволенню, ухвала судді апеляційного суду підлягає скасуванню з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції.

4.6.2. Оскарження ухвали слідчого судді, яка не передбачена КПК

Постанова від 29.08.2019

Справа №755/16816/17

Провадження № 51-9145км18

Колегія суддів Першої судової палати

Адвокат у своїх касаційних скаргах, які є подібними за змістом та вимогами, ставить вимоги скасувати судові рішення та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Свої вимоги мотивує неправомірністю дій суддів апеляційного суду, які при постановленні оскаржуваних рішень порушили вимоги ст. 399 КПК, проаналізувавши доводи в апеляційних скаргах на стадії вирішення питання про відкриття апеляційного провадження, та вважає, що суд мав розглянути апеляційні скарги тільки в судовому засіданні шляхом безпосереднього дослідження наданих доказів та із забезпеченням сторонам можливості висловити свої доводи дійти висновку щодо впливу ухвал слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів на господарську та статутну діяльність підприємств. Зазначає, що право на оскарження в апеляційному порядку ухвал слідчого судді прямо передбачено приписами п. 10 ч. 1 ст. 309 КПК у зв'язку саме з обмеженнями здійснення в подальшому господарської діяльності товариств взагалі. Також акцентує увагу на висновок Великої Палати Верховного Суду, викладений у постанові від 23 травня 2018 року щодо неефективності судового контролю як засобу захисту під час підготовчого провадження.

Верховний Суд судові рішення залишив без зміни.

Як убачається з матеріалів провадження, апеляційний суд ухвалами від 07 серпня 2018 року та від 15 серпня 2018 року відмовив у відкритті апеляційних проваджень за апеляційними скаргами генерального директора ТОВ «Промоушн Стафф» та адвоката в інтересах ТОВ «Промоушн Аутсорсинг» та ТОВ «Промоушн Стафф» на ухвали слідчого судді районного суду від 11 липня 2018 року, оскільки такі ухвали слідчого судді апеляційному оскарженню не підлягають.

Обґрунтовуючи свої рішення, суд апеляційної інстанції зазначив, що згідно з положеннями ст. 392 КПК в апеляційному порядку можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК, а ч. 1 ст. 309 КПК визначено вичерпний перелік ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування.

Підставою для відмови у відкритті апеляційним судом проваджень послугувала відсутність в апеляційних скаргах в інтересах ТОВ «Промоушн Аутсорсинг» та ТОВ «Промоушн Стафф» доказів на підтвердження будь-яких реальних перешкод, які створили оскаржувані ухвали та які стали на заваді поточній діяльності юридичних осіб, а зі змісту судових рішень видно, що слідчий суддя надав дозвіл на тимчасовий доступ до речей і документів (з можливістю вилучення документів) стосовно руху коштів на рахунках підприємств, призначення платежів, дати та часу здійснення платежів, вхідних і вихідних

залишків коштів, назв контрагентів, які перераховували та яким перераховані кошти, виписок тощо.

Отже, зазначивши в апеляційних скаргах тільки про можливість зупинення діяльності компаній, адвокат та представник товариства не навели жодних доказів на підтвердження реальних перешкод, які створили оскаржені ухвали здійсненню поточної діяльності товариств.

Таким чином, доводи, наведені в касаційних скаргах, не спростовують вказаних висновків апеляційного суду, який обґрунтовано встановив, що ТОВ «Промоушн Аутсорсинг» та ТОВ «Промоушн Стафф» не були позбавлені можливості здійснювати свою діяльність внаслідок постановлення ухвал про надання доступу та вилучення відповідних документів. Із таким висновком погоджується і суд касаційної інстанції.

Крім того, відмова апеляційного суду в перегляді в апеляційному порядку ухвали слідчого судді, окреме оскарження якої на цій стадії законом не передбачено, не є свідченням обмеження доступу до правосуддя, як про це йдеться в касаційних скаргах.

У рішенні Європейського суду з прав людини від 08 січня 2008 року щодо прийнятності заяви № 32671/02 у справі «Скорик проти України» зазначено, що право на суд, одним із аспектів якого є право доступу до суду, не є абсолютним, воно може підлягати обмеженням, особливо щодо умов прийнятності скарги. Однак ці обмеження не повинні впливати на користування правом у такий спосіб і до такої міри, що саму його суть буде порушено. Вони повинні відповідати законній меті, і тут має бути розумний ступінь пропорційності між засобами, що застосовуються, та метою, яку намагаються досягнути.

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово наголошував, що держава має право встановлювати певні обмеження права осіб на доступ до суду, такі обмеження мають переслідувати легітимну мету, не порушувати саму сутність цього права, а між цією метою і запровадженими заходами має існувати пропорційне співвідношення (п. 57 рішення від 28 травня 1985 року у справі «Ашингдейн проти Сполученого Королівства», п. 96 рішення від 13 лютого 2001 року у справі «Кромбах проти Франції»).

За таких обставин наявність визначених у законі вимог щодо звернення до суду вищого рівня в разі незгоди із судовим рішенням не є тотожним обмеженням в доступі до правосуддя, а отже не означає обмеження у праві на справедливий судовий розгляд.

Не підлягає застосуванню в цьому провадженні й правовий висновок Великої Палати Верховного Суду, викладений у постанові від 23 травня 2018 року (справа № 243/6674/17-к), оскільки він стосується можливості апеляційного оскарження ухвал слідчих суддів про надання дозволу на проведення комплексної позапланової перевірки, які не передбачені КПК.

Таким чином, суд апеляційної інстанції, встановивши, що оспорювані ухвали слідчого судді оскарженню не підлягають, та відмовивши у відкритті проваджень

за апеляційними скаргами в інтересах товариств, діяв відповідно до вимог кримінального процесуального закону.

4.6.3. Суд апеляційної інстанції не забезпечив засудженому можливості обстояти свою захисну позицію під час апеляційного провадження, що є істотним порушенням КПК

Постанова від 29.08.2019

Справа № 654/2927/17

Провадження № 51-651км19

Колегія суддів Першої судової палати

Захисник, не погоджуючись із судовими рішеннями, просить їх скасувати і призначити новий розгляд у суді першої інстанції. Свої вимоги захисник мотивує тим, що судові інстанції, визнавши засудженого винуватим у вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК, у своїх рішеннях врахували недопустимі докази – висновки експертів, речові докази, протокол огляду місця події з додатком. Посилається також на те, що суд апеляційної інстанції безпідставно відмовив у задоволенні клопотання сторони захисту про проведення слідчого експерименту за участю свідків ДТП та водія - засудженого. Крім того, захисник вказує на те, що судом було призначено засудженому надмірно суворе покарання, без врахування усіх даних про його особу, які дають підстави для застосування положення ст. 75 КК.

Верховний Суд ухвалу апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, обвинувачений, не погоджуючись із судовим рішенням через невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження та неповноту судового слідства, просив його скасувати та ухвалити виправдувальний вирок.

При цьому, сторона захисту під час апеляційного перегляду заявляла клопотання про повторне дослідження доказів, зокрема, допит свідків та проведення додаткових слідчих дій.

Суд апеляційної інстанції, зосередившись виключно на висновках суду першої інстанції, на доводи апеляційної скарги обвинуваченого відповіді не надав, мотивів їх залишення без задоволення не навів, а обмежився формальним перерахуванням доказів, на які йде посилення у вирок.

Водночас, суд апеляційної інстанції формально підійшов до вирішення клопотань сторони захисту про допит свідків та проведення додаткових слідчих дій та, відмовляючи в їх задоволенні, передчасно дійшов висновку про достатність і допустимість наявних доказів ще до прийняття остаточного рішення.

Крім того, суд апеляційної інстанції не дослухався до аргументів сторони захисту про неможливість в інший спосіб довести обґрунтованість своєї версії, з огляду на те, що під час досудового розслідування засуджений був фактично позбавлений можливості реалізувати свої права як підозрюваного.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, засуджений під час досудового розслідування - з 23 серпня 2016 року по 28 вересня 2017 року перебував у статусі свідка. 28 вересня 2017 року о 09-30 йому було повідомлено про підозру та з 09-40 до 10-00 год було допитано в якості підозрюваного.

Того ж дня о 10-40 год слідчий здійснив засудженому відкриття матеріалів кримінального провадження та склав обвинувальний акт.

Реалізувати своє право на повноцінний ефективний захист та зібрання відповідних доказів засуджений під час досудового розслідування був не в змозі.

Суд апеляційної інстанції не зважив на викладене та не забезпечив засудженому можливості обстояти свою захисну позицію під час апеляційного провадження.

Наведене свідчить про те, що ухвала суду апеляційної інстанції стосовно засудженого постановлена з порушенням вимог п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК, а тому підлягає скасуванню з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції.

Тижневий огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 26.08.2019 по 30.08.2019. Київ, 2019. – 55 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду. У кожному з них викладено лише висновок щодо певного правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua